

Voorwoord bij nota inzake lokale en regionale omroep

De titel die ik aan deze nota heb meegegeven - Kiezen en kabels - drukt de belangrijkste aspecten ervan kernachtig uit.

In de eerste plaats is de totstandkoming van de nota, op verzoek van de Tweede Kamer en vooruitlopend op een meeromvattende nota over het mediabeleid, een rechtstreeks gevolg van de sterk toegenomen "bekabeling" van Nederland en van de maatschappelijke mogelijkheden en gevolgen daarvan.

Deze situatie - in de nota verder uiteengezet - vraagt thans om een aanzet voor een overheidsbeleid dat de kaders aangeeft waarbinnen regionale en lokale omroep zich zouden kunnen ontwikkelen en dat mede richting geeft aan die ontwikkeling.

In de tweede plaats heeft de titel van dit stuk veel te maken met het besef van de zeer slechte financieel-economische situatie, waardoor ook ten aanzien van de lokale en regionale omroep aan keuzen niet te ontkomen valt.

Die keuzen worden, waar het de lokale (kabel-) omroep betreft, in deze nota bewust in handen gelegd van de plaatselijke gemeenschap(pen) zelf. Ter plekke zal men hebben af te wegen wat men het belang acht van lokale omroep tegenover andere voorzieningen, welke inkomstenbronnen men daarvoor aan wenst te boren en hoeveel geld er tenslotte voor beschikbaar kan komen.

Ik hoop dat deze nota, op de valreep van het bestaan van dit kabinet gereed gekomen, die sturing en richting aan de discussie kan geven, die volgens velen (te) lang ontbroken heeft. En dat die discussie op afzienbare termijn tot concrete beleidsresultaten zal leiden.

De Minister van Cultuur, Recreatie en
Maatschappelijk Werk,

A.A. van der Louw

"Kiezen en kabelen"

NOTA INZAKE LOKALE EN REGIONALE OMROEP

par. 1. Korte voorgeschiedenis

Ondanks de schijn van het tegendeel hebben lokale en meer nog de regionale omroep reeds geruime tijd de aandacht van de overheid. Tot een definitieve regeling van deze vorm van omroep is het echter tot op heden nog niet gekomen. Reeds in 1971 werd door de toenmalige minister van CRM, mw.dr. M.A.M. Klompé, een nota over het beleid t.a.v. de regionale omroep opgesteld. Deze nota kon door de bewindsvrouw niet meer in het parlement aan de orde gesteld worden.

Nadat in de gemeente Melick en Herkenbosch in hetzelfde jaar (1971) een televisieprogramma was overgebracht over het plaatselijk kabelnet, heeft de toenmalige minister van CRM, de heer P.J. Engels, in afwachting van het overleg met de Tweede Kamer over de regionale omroep een voorlopige regeling van het gebruik van centrale en gemeenschappelijke antenne-inrichtingen getroffen in de zogeheten Karstbeschikking van 24 december 1971 (Ned. Stort. 1971, nr. 251).

In maart 1975 werd door de ambtsopvolger van de heer Engels, mr. H.W. van Doorn, de Nota over het massamedia-beleid (13353, nr. 2) aan het parlement gepresenteerd.

In deze nota werd ook een beleidslijn uitgestippeld op het terrein van de regionale omroep (ether- en kabel-), waaronder - volgens de systematiek van de Omroepwet - ook de lokale omroep moet worden verstaan. De opvattingen van de toenmalige regering kwamen er in het kort op neer dat regionale omroep van belang kan zijn voor het eigen cultuurleven van een regio en voor de samenlevingsopbouw; eventueel zou hij ook de participatie kunnen bevorderen. De verzorgingsgebieden zouden in de visie van de nota niet te groot moeten zijn. Programma-verzorgende instellingen zouden, hetzij de NOS, hetzij representatieve instellingen kunnen zijn. Deelname van persinstellingen aan de culturele instellingen werd in de regeringsnota afgewezen. De regionale omroep ware te financieren uit regionale middelen. Reclame in de regionale omroep werd afgewezen. De experimenten met kabeltelevisie in de zes gemeenten moesten nog worden afgerond. Daarnaast kwamen er - eveneens twee jaar durende - experimenten met regionale radio via de ether in Amsterdam en in een deel van Noord-Brabant. RONO en ROZ zouden NOS-afdeling kunnen blijven. De RONO tenslotte, zou gesplitst kunnen worden in kleinere eenheden.

De Omroepwet zou ook van toepassing moeten zijn op het gebruik van draadomroep-inrichtingen, hetwelk niet als regionale of lokale omroep zou worden aangemerkt. De uitgangspunten voor regulering van het gebruik zouden moeten zijn:

1. alléén voor specifieke programma-doeleinden;
2. geen commerciële exploitatie of reclame;
3. alleen door niet op winst gerichte instellingen.

Als voorbeelden van toe te staan gebruik werden in de medianota genoemd: ziekenomroep, kerktelefoon, instructieve omroep en samenlevingsopbouw-projecten.

De Medianota werd door het parlement voor kennisgeving aangenomen en bleef leidraad voor het beleid in de jaren daarna.

In 1979 heeft de toenmalige minister van CRM, mw. M.H.M.F. Gardeniers-Berendsen, de Nota over de regionale radio-omroep (15881, nr. 2) aan het parlement aangeboden. In deze nota werd uitgegaan van de overweging dat regionale radio-omroep gezien moest worden als een onderdeel van het geheel van omroepvoorzieningen in ons land. Anderzijds werd in de nota het standpunt ingenomen dat de regio zoveel als mogelijk betrokken zou moeten worden bij en verantwoordelijkheid zou moeten worden gegeven voor het beleid op het gebied van de regionale omroep. Minister Gardeniers vertaalde deze opstelling in de formule, dat een gedeelde verantwoordelijkheid voor de regionale radio-omroep zou moeten leiden tot een gedeelde financieringslast van deze voorziening tussen rijksoverheid en regio. De nota stelde voorts dat reclameuitzendingen in de regionale omroep niet toegestaan zouden moeten worden; zij zouden immers leiden tot schade voor de geschreven pers (regionaal) en wellicht zelfs voor de reclame-opbrengsten van de landelijke etherreclame (STER). Bij de behandeling van deze nota in de Tweede Kamer werd een motie aangenomen waarbij gepleit werd voor de financiering van de regionale omroep door middel van door provincies vast te stellen opcenten, voorzover in de financiering niet door het Rijk werd voorzien. Minister Gardeniers zegde de Kamer toe de voor de invoering hiervan nodige wijzigingen van de Wet op de Omroepbijdragen, de Omroepwet en de Provinciewet te zullen voorbereiden. De hierbedoelde wetsontwerpen werden door de ambtsvoorgangster van ondergetekende nog afgerond en ter advies voorgelegd aan de betrokken instanties en adviesorganen. De eerste ondergetekende heeft kort na zijn ambtsaanvaarding de Tweede Kamer meegedeeld van mening te zijn de verdere behandeling van deze wetswijzigingsvoorstellen te moeten opschorten en eerst

met de Tweede Kamer aan de hand van een nota van gedachten te wisselen over een samenhangend beleid inzake regionale en lokale omroep.

par. 2. De bestaande situatie van de omroep in Nederland

Voor de beoordeling van de in deze nota gepresenteerde beleidsvoor-nemens en overwegingen daarvoor kan het nuttig zijn vooreerst een inventariserend beeld te schetsen van het "medialandschap" zoals het er momenteel uitziet. In de eerste plaats kan de landelijke omroep vermeld worden welke bestaat uit 4 radioprogramma's en 2 televisieprogramma's. Voorts zijn er 4 regionale radio (ether)omroepinstellingen, ten be-hoeve waarvan op basis van artikel 47, tweede lid van de Omroepwet zendtijd is toegewezen aan de NOS, met een bedekking van ongeveer 60% van het landelijk oppervlak. Daarmee worden de provincie Limburg (ROZ), de provincies Groningen en Drenthe (Radio Noord), de provincie Fries-land (Radio Fryslân) en de provincies Overijssel en Gelderland (Radio Oost) verzorgd. Voorts functioneren sinds 1978 2 regionale radio (ether)-omroepinstellingen, eveneens gebaseerd op artikel 47, lid 2 van de Omroepwet, te weten: STAD/Radio Amsterdam (Amsterdam en omge-ving) en SROB/Omroep Brabant (Oost-Brabant).

Een viertal lokale (kabel)omroepinstellingen functioneert thans (nog) op basis van artikel 48 van de Omroepwet. Zij bedienen achtereenvol-gens Deventer (KOD), Dronten (VLOD), Goirle (LOG) en Melick en Herkenbosch (LOMH). De 4 genoemde kabelomroepinstellingen functioneren thans op eigen kracht na aanvankelijk tijdens een experimentele periode gefinancierd te zijn door de rijksoverheid. Van de 2 overige proef-kabelgemeenten heeft de Stichting Communicatie Zuid-Oost Lob Bijlmer-meer (LOB) na beëindiging van de overheidsfinanciering haar uitzen-dingen gestaakt.

De Stichting Lokale Omroep Zoetermeer (LOZ) heeft haar uitzendingen inmiddels eveneens gestaakt; er bestaan echter plannen bij de LOZ om de uitzendingen binnen afzienbare tijd te hervatten.

In de laatste plaats kan melding gemaakt worden van de gemeente Zalt-bommel waar de Vereniging Transmedia een zendmachtiging op basis van artikel 48 van de Omroepwet heeft verkregen voor het bedrijven van lokale kabelomroep; van deze mogelijkheid is echter tot op heden nog geen gebruik gemaakt.

In dit beknopte overzicht van het "medialandschap" ontbreekt in feite nog de constatering dat zich de laatste jaren het fenomeen van de radio- en televisiepiraten heeft voorgedaan. Volgens een recente schatti van de PTT telde Nederland in 1981 zo'n 11.000 illegale radiozenders

in de middengolf en FM-omroepbanden. Voorts was omstreeks die tijd een 100-tal illegale tv-zenders actief, die instralen ("inbreken") op centrale antenne-inrichtingen. In vele illegale tv-uitzendingen kwamen reclameboodschappen voor/terwijl in 5 à 10% van de illegale radio-uitzendingen eveneens veel reclame voorkomt. Hoewel daarover weinig gegevens bekend zijn bestaat voorts de indruk dat een geïntensiveerd controle- en opsporingsbeleid van de overheid heeft geleid tot een afname van het aantal actieve piraten. De omvang van het verschijnsel tv-piraten is m.n. ten gevolge van een aantal rechterlijke vonnissen naar aanleiding van door auteursrechthebbenden aangespannen procedures tegen kabelexploitanten drastisch afgenomen.

Een verdere afname van de omroepiraterij wordt verwacht van het wettelijk afgekondigd doorgifteverbod van illegale uitzendingen dat in september van dit jaar in werking zal treden.

Tenslotte kan nog melding gemaakt worden van een groot aantal (naar schatting 150.000) houders van een licentie voor het gebruik van de zgn. "citizens band"-apparatuur (27 MHz M.A.R.C.).

par. 3. Lokale en regionale standpunten

Het beeld van de situatie op dit moment zou niet compleet zijn zonder een beknopt overzicht van de levende wensen en behoeften op het terrein van de lokale en regionale omroep en van de al dan niet-omroep toepassingen die de kabel toelaat.

Wat de regionale omroep betreft kan in dit verband gewezen worden op een viertal nota's, uitgebracht door het overlegorgaan van de samenwerkende regionale omroepinstellingen (Regionale Omroep, Overleg en Samenwerking, ROOS). Een korte samenvatting van de door ROOS ingenomen standpunten wordt in het navolgende gegeven.

In het kader van een evenwichtige verdere ontwikkeling van de regionale omroep in Nederland, gaat ROOS ervan uit, dat de regionale omroepen - juist omdat zij zich met name toeleggen op een informatieve en dienstverlenende functie, op professionele basis met een dagelijkse continuïteit - vooralsnog gemiddeld drie uur per dag zouden moeten kunnen uitzenden, terwijl de uitbreiding van het aantal regionale omroepen hoge prioriteit zou moeten hebben. De uitbouw van regionale omroep impliceert volgens ROOS, dat gestreefd moet worden naar landelijke bedekking met regionale omroep (streekradio).

Een volledige landelijke bedekking met lokale kabelomroep zal zowel technisch, financieel als maatschappelijk hoogstwaarschijnlijk nimmer bereikbaar zijn, zo meent ROOS.

Regionale omroep als een professionele voorziening voor informatie en communicatie blijft in de visie van de ROOS dan ook van belang.

ROOS pleit voor een landelijke bedekking met 23 regionale omroepen. Deze zou geleidelijk aan over een periode van tien jaar gerealiseerd moeten worden. Wat de financiering van dit plan betreft laat ROOS nadrukkelijk de mogelijkheden open van een beroep op de etherreclame. Financiële consequenties van de ontwikkeling van streekradio behoren volgens ROOS te worden afgewogen tegen andere prioriteiten binnen een samenhangend mediabeleid van de landelijke overheid. Dat betekent dus tevens dat ROOS pleit voor landelijke financiering.

Ook de NOS bracht in 1979 een rapport uit waarin zij haar visie gaf op de meest wenselijke inrichting en de financiering van de regionale radio-omroep. Hieronder worden de belangrijkste overwegingen van de NOS kort gememoreerd.

Uitgesproken werd dat streekradio in Nederland wordt beschouwd als een onderdeel van de omroep in het algemeen, waarvan de ontwikkeling in positieve zin moet worden beoordeeld. Indien voldoende aanzetten worden gegeven in de regiones waar nu nog geen streekradio functioneert, dient zij, aldus de NOS, ook daar te worden gerealiseerd. De wijze waarop en het tempo waarin dit gerealiseerd kan worden is naar de mening van de NOS mede afhankelijk van beschikbare frequenties en beschikbare financiële middelen. Er zou overigens naar gestreefd moeten worden de regionale omroepen zo snel mogelijk allen over eigen frequenties (uitzendfaciliteiten) te doen beschikken.

Uitgesproken werd voorts dat de samenhang van de Nederlandse omroep, ook voor wat betreft de regionale omroepen, gehandhaafd zou moeten blijven en dat er geen "tweede bestel" zou moeten ontstaan. De regionale omroepen zouden, aldus de NOS, evenzeer als de landelijke omroep binnen de gestelde regels onafhankelijk van overheidsbeïnvloeding en commercie en met continuïteit moeten kunnen opereren binnen het zowel materieel als beleidsmatig gecoördineerde verband van de Nederlandse omroep.

Naar de mening van de NOS verdient de financiering van de regionale omroep en de uitbreiding daarvan uit de algemene omroepmiddelen voorts nog de voorkeur, ervan uitgaande dat de realisering daarvan niet ten laste wordt gebracht van de momenteel voor de landelijke omroep beschikbare middelen.

Behalve de hierboven vermelde wensen en inzichten met betrekking tot de ontwikkeling van de regionale radio-omroep, kan ook nog melding gemaakt worden van de in het voorjaar van 1982 door de Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland (OLON) in een nota naar voren gebrachte ideeën over de lokale omroep. In het onderstaande zal een beknopt overzicht daarvan gegeven worden.

Het doel van de lokale omroep, aldus de OLON, is het leveren van een bijdrage aan het bevorderen van de contacten en communicatie tussen mensen. Hij doet dit door het uitzenden van een omroepprogramma (radio en/of televisie) dat primair bestemd is voor de mensen die wonen in een klein gebied dat maatschappelijk een eenheid vormt: dorp, stad, stadswijk, gemeente; in geval van kabelomroep in feite meestal teruggebracht tot het gebied waarin het kabelnet ligt.

De OLON stelt dat de invoering van lokale omroep betekent, dat de mensen in zo'n gemeenschap een mogelijkheid erbij krijgen om zich tot hun medeburgers te richten met betrekking tot zaken waarvan zij menen dat deze voor anderen belangrijk zijn. Anderzijds kunnen zij zich via een nieuw medium laten informeren over datgene wat zich in de gemeenschap afspeelt. De lokale omroep onderscheidt zich in de visie van de OLON van andere omroepmedia door de schaal waarop hij opereert: lokale omroep is gericht op de eigen (lokale) gemeenschap en zal met zijn programma's naar verwachting van de OLON weinig overlappingsen vertonen met die van de regionale of landelijke omroepen. Datgene wat in een kleine gemeenschap gebeurt en voor die gemeenschap belangrijk en interessant is zal slechts bij uitzondering ook van belang zijn voor de regio of het hele land. In die zin, zo luidt de conclusie van de OLON, is er dus geen concurrentie te verwachten tussen de programma's van de lokale en de andere omroepen.

Veeleer streeft de OLON naar een samenwerking tussen bijvoorbeeld lokale en regionale omroep in de vorm van elkaar aanvullende programma's of met betrekking tot technische samenwerking bij bepaalde producties. In dit verband vermeldt de OLON de zogenaamde huis-omroepen, die programma's maken voor een publiek dat zich bevindt in instellingen zoals ziekenhuizen, bejaardenoord, enz. Vaak vormen degenen die in zo'n instelling verblijven een deel van het publiek van de plaatselijke omroep. Dit betekent naar de mening van de OLON dat er ruime mogelijkheden zijn voor huis- en lokale omroep om samen te werken op programma-tisch en technisch gebied.

T
van de OLON

De lokale omroep onderscheidt zich naar de mening^T van de andere lokale media door zijn werkwijze. De andere lokale media zullen in de meeste gevallen gedrukte media zijn: dorps- of wijkkrant, advertentieblad, kerkblad, regionale krant en dergelijke. Radio en televisie hebben mogelijkheden die deze gedrukte media niet hebben (en omgekeerd): sneller reageren, mogelijkheid van directe uitzending, actuele discussie, onmiddellijke reactie van het publiek, etc. Door een eigen benadering en een eigen selectie van de onderwerpen wordt een wezenlijke bijdrage geleverd aan de pluriformiteit, dit keer op lokaal niveau, aldus de OLON.

De OLON is voorts voorstander van gespreide financiering waarbij men aan het lokale en boven-lokale niveau denkt. Lokale financiering zou uit contributies, donaties e.d. kunnen plaatsvinden, aangevuld met gemeentelijke subsidies. Op het boven-lokale niveau denkt men aan provinciale en rijkssubsidies. Lokale reclame wil de OLON evenmin uitsluiten als mogelijke financieringsbron.

Aan dit overzicht kan nog worden toegevoegd dat in oktober 1981 door de Werkgroep Inventarisatie Gebruiksmogelijkheden Kabelnet een nota werd uitgebracht over de Amsterdamse kabel. De nota schetst een aantal gebruiksmogelijkheden van het Amsterdamse kabelnet en de mogelijke consequenties daarvan. De keuzeproblemen die een ruim(er) gebruik van de kabel met zich brengen worden daarin besproken. De lokale belangen die daarin meespelen worden eveneens in de opzet betrokken.

In een rapport "Omroep over de kabel" (februari 1982) heeft de NOS getracht een coherent standpunt van de gezamenlijke omroep over de problematiek ten aanzien van de kabel te formuleren.

par. 4. Uitgangspunten voor het beleid

Een grondbeginsel van de Nederlandse democratische samenleving is de mogelijkheid van elke burger om zich te informeren, zijn opinie te vormen (te toetsen) en zich uit te spreken over in beginsel alles wat voor hem of voor de samenleving van belang is of kan zijn. In deze zin zijn massamedia van wezenlijke betekenis voor het instandhouden van een democratische samenleving - hetgeen een hoofddoelstelling van het massamediabeleid is - omdat zij de daarvoor noodzakelijke informatiestromen mogelijk maken. Het massamediabeleid van de overheid is daarom gericht op het waarborgen van de vrijheid van meningsuiting zoals die door middel van radio, televisie en pers gestalte krijgt. Kort samengevat houdt dit een tweeledige taak in. Er is een passief aspect: het grondrecht van de vrijheid van meningsvorming vereist dat de overheid zich niet met de inhoud van de massamedia inlaat. Het actieve aspect bestaat daarin dat de overheid zodanig waarborgen dient te scheppen dat de vrije meningsuiting tegen mogelijke inbreuken wordt beschermd. Het overheidsbeleid dient aldus zorg te dragen voor optimale verscheidenheid in de massamedia; optimaal bedoeld als resultante van in de maatschappij te onderkennen en van elkaar verschillende en te onderscheiden behoeften (op grond van politieke, sociale, maatschappelijke godsdienstige en levensbeschouwelijke factoren) aan informatie-overdracht, opinievorming, cultuur, educatie en verstrooiing en aan wenselijk te achten en praktisch te realiseren mogelijkheden (uiteraard afhankelijk van de ter beschikking staande instrumenten en middelen).

Deze doelstellingen worden in het landelijk beleid nagestreefd en kunnen onverkort toegepast worden op het beleid t.a.v. niet-landelijke (lokale en regionale) omroep en pers. Lokale en regionale omroepen kunnen directer tegemoet komen aan lokale en regionale voorkeuren en belangen. Het belang van lokale en regionale omroepen moet dan ook vooral worden gezocht in de "meerwaarde" die deze vormen van omroep *kunnen* verlenen aan de totaliteit van omroepvoorzieningen in Nederland. Vooral ten aanzien van de optimale verscheidenheid op het gebied van de informatievoorziening, welke van wezenlijk belang moet worden geacht voor het goed kunnen functioneren van een democratische samenleving, kunnen zij een rol van betekenis spelen. Ook op het terrein van de educatieve omroep kan de regionale en de lokale omroep een belangrijke complementaire functie vervullen. Niet alleen kan beter worden ingespeeld op de behoeften en problemen ter plaatse. Ook kan er effectiever een relatie worden gelegd met het educatieve werk en kunnen de groepen voor wie de programma's zijn bedoeld, worden ingeschakeld bij de voor-

bereiding en uitvoering van de programma's. Lokale en regionale omroepen kunnen zoals gezegd directer tegemoet komen aan lokale en regionale belangen en voorkeuren, en hebben ook tot taak om daarover te informeren. Vanuit deze optiek gezien kunnen zij een aanvulling op de landelijke omroep betekenen.

Dit algemene gezichtspunt wordt voor wat de regionale omroep betreft ondersteund door de resultaten die het onderzoek naar de experimenten met STAD/Radio Amsterdam en SROB/Omroep Brabant opleverde (IVA, Tilburg 1979). Het eindverslag van dit onderzoek maakt melding van de navolgende conclusies.

Regionale omroepen verhogen de pluriformiteit in de verschaffing van regionale informatie, dragen bij aan de verlaging van informatiedrempels en worden gewaardeerd door de regionale bevolking welke een behoefte ontwikkelt aan deze door de regionale omroepen verschaft informatie. Het rapport concludeert aldus dat "de regionale omroepen er in geslaagd zijn een eigen functie op te bouwen in het totaal van de reeds aanwezige media" (p. 102).

Een verdere ondersteuning van deze conclusies kan men afleiden uit de beluisteringscijfers van de 6 regionale etheromroepen, waar over het algemeen van een groeiende belangstelling sprake is.

Een groot aantal initiatieven dat recentelijk in verschillende regio's is genomen (verzameld onder de naam INI-ROOS) geeft ook aan dat de belangstelling (van publiekszijde en van programmamakerszijde) voor regionale omroep nog groeiende is.

Voorts kan wat de lokale omroep betreft ook gewezen worden op een groeiend aantal lokale initiatieven (ca. 50) dat is verenigd in de Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland (OLON) dat gericht is op de bevordering van de totstandkoming van lokale kabelomroep. Ook uit het grote aantal aanvragen voor het eenmalig gebruik van het lokale kabelnet voor speciale gelegenheden kan belangstelling voor dit medium afgeleid worden.

Als hij spreekt over de "meerwaarde" van lokale en regionale omroepen dan wijst de ondergetekende er op dat deze ook gevonden kan worden in het feit dat zij tegemoet komen aan de behoefte aan kleinschalige omroep als tegenwicht tegen de (vooral technische) ontwikkeling op media-gebied (satellieten, grensoverschrijdend aanbod, tendens tot uniforme programmering) die tot schaalvergroting leiden. In hun werkwijze zouden de regionale omroepinstellingen ook moeten uitgaan van hetgeen de bevolkingsgroepen zelf aan behoeften op het terrein van informatie en educatie naar voren brengen.

De bovenstaande uitgangspunten en overwegingen leiden de ondergetekende tot de conclusie dat lokale en regionale omroep, gezien in het licht van de doelstellingen van het mediabeleid, in een aantal gevallen een aanvulling van de beschikbare voorzieningen kan betekenen.

Er zijn aanwijzingen te over dat men in den lande niet alleen denkt aan typisch omroepgebruik van de ether en vooral van de kabel, maar ook aan velerlei niet-omroepgebruik daarvan. Men kan daarbij denken aan bijvoorbeeld vormen van abonnee- en kies-televisie, grafische tekstverzorging (beeldkrant), gebruik van de kabel door allerlei groeperingen met eigen doelgroepen en doelstellingen en diverse toepassingen die door tweeweg-verkeer via de kabel mogelijk gemaakt worden zoals bejaardenalarmering, baby-oppas, boodschappenverkeer, etc. In feite lijkt het aantal wensen en gegadigden om daaraan tege- moet te komen praktisch onbegrensd.

Als uit het voorgaande al één aspect duidelijk naar voren is gekomen dan is dat wel de noodzaak van de overheid om op korte termijn structuur en samenhang aan te brengen in en tussen de hier globaal aangeduide ontwikkelingen. In het bijzonder is daar de situatie met betrekking tot de lokale en regionale omroep van belang. In deze nota zullen daartoe de beleidsvoornemens van de regering op dit terrein nader worden uitgewerkt.

Voor deze uitwerking heeft de ondergetekende zich op het standpunt gesteld dat, gelet enerzijds op de zeer beperkte middelen van de overheid om (nieuw) beleid te voeren en op de welhaast ongelimiteerde wensen op het gebied van de lokale en regionale omroep anderzijds, het van het grootste belang is dat de beleidsvoornemens in deze nota aanleiding zullen zijn voor een afweging van het nut van deze voorzieningen en de offers die men zich daarvoor zal moeten getroosten. Vooruitlopende op de behandeling van de onderwerpen die in het voorgaande werden genoemd, wordt hier een aanduiding gegeven van de zeer beperkte financiële mogelijkheden. In de Nota van Toelichting bij het Besluit Omroepbijdragetarieven 1983 (Stb. 1982, nr.) is een meerjarenraming van middelen en lasten opgenomen voor de periode 1982 tot en met 1986.

De ter financiering van de omroepuitgaven geraamde omroepbijdragetarieven bedragen over de diverse jaren:

Er ligt hier een stuk ongebruikte capaciteit waaromtrent nogal wat verwachtingen bestaan m.b.t. de mogelijkheden en de betaalbaarheid daarvan, terwijl er een zekere "wildgroei" dreigt te ontstaan.

	1982	1983	1984	1985	1986
tarief A	142	153	166	182	200
tarief B	42	45	49	53	57

In de middelenraming is rekening gehouden met uitbreiding van de zendtijd van de STER op radio en televisie.

De geraamde opbrengst hiervan is:

	1982	1983	1984	1985	1986
radio	16,0	17,0	18,0	20,0	21,0
televisie	--	8,0	27,0	55,0	59,0

Voorts is uitgegaan van een jaarlijkse stijging van de STER-tarieven met 7%. De ondergetekende merkte hierbij op dat met het oog op de eventuele gevolgen voor de pers van een uitbreiding van de reclamezendtijd de uit een uitbreiding van de zendtijd voor televisiereclame te verkrijgen extra opbrengsten niet dienen uit te gaan boven de geraamde bedragen. Als tenslotte nog gewezen wordt op de onttrekkingen voor omroepuitgaven uit de Algemene Reserve over de periode 1982 tot en met 1986, waardoor deze reserve daalt van f 398,3 mln. ultimo 1981 tot f 77,0 mln. ultimo 1986, dan zal duidelijk zijn dat het financiële beeld weinig rooskleurig is.

Voor zover zij voor de ontwikkeling van het beleid ten aanzien van de lokale en regionale omroep van directe betekenis zijn, zal in deze nota ook aandacht worden besteed aan de onderwerpen die in het voorgaande aangeduid zijn. Het is immers op verzoek van de Tweede Kamer (dat tijdens de begroting van mijn departement voor het jaar 1982 naar voren kwam) dat de ondergetekende bij voorrang een nota over de lokale en regionale omroep in hun samenhang aan de Kamer zou aanbieden om, vooruitlopend op het nog te verwachten rapport van de WRR over de mogelijkheden voor een samenhangend overheidsbeleid ten aanzien van de massamedia, een discussie met het parlement over dit onderwerp mogelijk te maken.

Voor het overige zullen de onderwerpen die niet in deze nota aan de orde komen worden behandeld in de komende regeringsnota over een samenhangend beleid ten aanzien van de massamedia. Het ligt in het voorname van de ondergetekende deze medianota - welke mede aan de hand van de in het te verwachten rapport van de WRR over deze materie naar voren te brengen standpunten en inzichten, zal worden opgesteld - be-

Aan het slot van deze inleidende beschouwingen acht de ondertekenaar het van belang de navolgende overwegingen daarin te betrekking. De betekenis van deze nota en de daarin geformuleerde beleidsvoornemens en standpunten ten aanzien van de lokale en regionale omroep is wellicht juist daarin gelegen, dat zij een fundamentele discussie met het parlement over deze materie mogelijk maken.

De ondergetekende is van mening dat deze discussie, zeker waar het de samenhang tussen lokale en regionale omroep betreft mede in relatie met de landelijke, binnenlandse omroep (het vraagstuk van de wenselijkheid en betaalbaarheid van omroep op drie niveaus, waarop in de volgende paragraaf wordt bedoeld), nog niet eerder integraal heeft plaatsgevonden.

Zoals verderop in deze nota nog zal worden uitgewerkt, wordt door ondergetekende voorts het standpunt ingenomen dat de uitbouw van de lokale en regionale omroep zoveel mogelijk zal dienen te geschieden op basis van het vigerende wettelijk stelsel, i.c. de Omroepwet. Het grote voordeel van dit uitgangspunt is dat het een snelle uitbouw mogelijk maakt, sneller althans dan wanneer deze gerealiseerd zou moeten worden op basis van wetswijzigingen die naar hun aard meer tijd vergen. Het (praktische) argument van een besparing van tijd - waarmee naar de mening van ondergetekende de belangen van de lokale en regionale omroep gediend zijn - is voor hem dan ook van doorslaggevende betekenis geweest.

De ondergetekende wil voorts hier nog met nadruk wijzen op een consequentie van het door hem gekozen uitgangspunt dat de uitbouw van de lokale en regionale omroep zal geschieden op basis van het vigerend wettelijk systeem. Voor de lokale en regionale omroep betekent dit dat bij hun uitbouw aansluiting zal worden gezocht bij de gedachte dat zendmachtigingen zullen worden verleend aan regionale omroepinstellingen (de wet kent de aanduiding "lokale omroepinstelling" niet) - die zoals de wet verlangt - representatief moeten zijn voor het gewest, de streek of stad waarop hun programma's gericht zijn. Zij moeten voorts in zodanige mate gericht zijn op de bevrediging van in hun uitzendgebied levende culturele en maatschappelijke behoeften, dat hun uitzendingen uit dien hoofde geacht kunnen worden van algemeen nut te zijn. Het moge duidelijk zijn dat op deze wijze geen verzuild bestel op lokaal of regionaal niveau zal kunnen ontstaan.

par. 5. Begripsvorming m.b.t. lokale/regionale omroepvormen

In deze paragraaf wil de ondergetekende aan het voorgaande nog de navolgende overwegingen toevoegen.

In een veel voorkomend beeld van de omroep in ons land wordt uitgegaan van een structuur waarin drie niveaus zijn te onderscheiden. Dat wil zeggen dat het hoogste niveau gevormd wordt door de landelijke omroep, daaronder bevindt zich dan het niveau van de regionale (ether) omroep en daaronder weer de lokale (kabel) omroep. Naar de mening van de ondergetekende is dit beeld geen juiste voorstelling van zaken. De hier geschetste niveaustructuur is niet zo duidelijk aanwezig als wordt verondersteld. Het is bepaald niet alleen een kwestie van schaal of men met lokale, regionale of landelijke omroep te maken heeft; het gaat veeleer om de oriëntatie van de programmamakers op hun publiek en de wijze waarop zij daaraan gestalte geven.

Beide omroepvormen (lokaal en regionaal) hebben een complementair karakter. In lokale omroepprogramma's kan aandacht besteed worden aan onderwerpen die voor de landelijke resp. regionale omroep niet van belang zijn, bijvoorbeeld omdat ze slechts voor een uiterst gering deel van hun publiek interessant zijn of omdat ze qua tijd en mankracht meer inspanning zouden vragen dan binnen de structuur van de landelijke resp. regionale omroep realiseerbaar is.

Niet in de laatste plaats zijn bovendien de technische verspreidingsmiddelen (via kabel of ether) mede bepalend voor de programmering van de media en de doelgroepen waarop men zich richt. Een belangrijk verschil is vooral dat (radio-)programma's die via de kabel worden verspreid, zich niet lenen voor mobiele ontvangst in tegenstelling tot programma's die via de ether verspreid worden. Het gaat daarbij niet alleen om autoradio's en het gebruik van ontvangers buitenshuis. Ook binnenshuis wordt veelvuldig gebruik gemaakt van een draagbare ontvanger in plaats van de op de draadomroep-inrichting aangesloten, vast opgestelde ontvanger.

Het voorgaande moge duidelijk hebben gemaakt dat het beeld van de omroep op drie niveaus te simpel is; de ondergetekende gaat dan ook bij voorkeur uit van de verschillende mate van fijnmazigheid van de omroepstructuur, afhankelijk van de doelgroepen waarop men zich richt en de relatieve beperktheid van de aandachtsvelden waarop de programmamakers zich bewegen. Hoewel in het vervolg van deze nota zal blijken

dat er overlappingen in de begripsvorming mogelijk blijven (er zijn wat dit betreft geen exacte grenzen aan te geven), gaat de ondergetekende in deze nota uit van twee nadrukkelijk te onderscheiden mediatypen, waarvan de aanduiding aansluit bij de tot op heden gegroeide praktijk en - in feite - bij het algemeen spraakgebruik te dien aanzien. Enerzijds kan worden onderscheiden de lokale omroep waarbij het technisch verspreidingsmiddel de kabel is; anderzijds wordt gesproken van de regionale omroep waarbij het technisch verspreidingsmiddel de ether is. Tenzij dit anders wordt aangegeven, zal in deze nota steeds in bovengenoemde zin gesproken worden van lokale cq. regionale omroep.

Par. 6. Regionale omroep door middel van zenders

De beleidsvoornemens van het vorige kabinet, neergelegd in de Nota regionale omroep, werden in de tweede paragraaf van de Nota omschreven als een terughoudend, regulerend beleid gericht op een evenwichtige verdere ontwikkeling van de regionale omroep in ons land.

Daarbij werd er van uitgegaan dat met één regionale omroep per provincie en twee omroepen in Zuid-Holland een redelijk evenwicht werd bereikt tussen enerzijds de aanvaardbare omvang van het te verzorgen gebied en anderzijds de kosten verbonden aan regionale omroep. Daarmee werd, zoals wel is verondersteld, niet gezegd dat met deze opzet het optimale voorzieningsniveau zou zijn bereikt. De provincies waren namelijk vrij zelf een keuze te maken ten aanzien van vorm en inrichting van de regionale omroep in het eigen bestuursgebied. Door het overlegorgaan van de regionale omroepen ROOS werd een plan voorgelegd waarbij in 23 regio's regionale radio-omroepprogramma's zouden moeten worden verzorgd.

De ondergetekende spreekt als zijn mening uit dat gestreefd moet worden naar een landelijke bedekking met regionale radio-omroep.

Hij is echter van mening dat het beter is om thans geen gedetailleerd plan voor te leggen voor een verdeling van ons land in omroepregio's en een tijdplan voor de ontwikkeling daarvan.

In deze nota zullen alleen brede lijnen de komende ontwikkelingen aangeven. Vanwege de huidige moeilijke sociaal-economische situatie, die uiteraard ook haar weerslag heeft op de situatie ten aanzien van de financiering van de omroep, zijn de mogelijkheden voor korte termijn ontwikkelingen zoals hierna nog nader wordt uiteengezet zeer beperkt. Het ontwerpen van gedetailleerde plannen is dan minder zinvol omdat geen rekening kan worden gehouden met omstandigheden die gelden ten tijde van de mogelijke verwezenlijking van de voorstellen.

Zelfs acht de ondergetekende het mogelijk dat zo'n plan op de langere termijn negatieve effecten met zich brengt, omdat er een verstarring in de standpunten van de bij de ontwikkeling betrokkenen optreedt als gevolg van nu gedane toezeggingen.

De ondergetekende is van mening dat bij een verdere uitbreiding van het aantal regionale radio-omroepen voorrang moet worden gegeven aan de oprichting^{hiervan} in de niet-stedelijke gebieden in ons land.

De mate waarin deze streken bekabeld zijn en worden, houdt geen gelijke tred met de ontwikkeling in dicht bevolkte regio's, zodat de kabel geen of onvoldoende alternatieven kan bieden in deze regio's in de vorm van lokale omroep.

Daarbij speelt mee dat de regionale omroep jarenlang (sedert 1945) een voorziening voor de niet-stedelijke gebieden is geweest. Een verdere uitbouw van de regionale omroep in de niet-stedelijke gebieden, acht de ondergetekende dan ook een logische ontwikkelingslijn.

De ondergetekende heeft hierbij de provincie Zeeland, het nog niet verzorgde deel van Noord-Brabant, het noordelijke deel van Noord-Holland, alsmede de IJsselmeerpolders op het oog. Voor wat betreft dit laatste, thans nog dun bevolkte gebied wijst de ondergetekende er op dat de mate van bekabeling hier hoog is, waarmee ook de mogelijkheid van programmaverzorging langs dit transportmiddel een reëel alternatief is.

De provincies Groningen, Drenthe, Overijssel en Gelderland worden door slechts twee omroepen, Radio Noord en Radio Oost verzorgd.

De NOS is van mening dat de verzorgingsgebieden van deze onder haar hoede functionerende omroepen moeten worden gesplitst.

Met name het verzorgingsgebied van Radio Oost, de provincies Overijssel en Gelderland, is zeer groot. De ondergetekende is met de NOS van mening dat een tweedeling van beide omroepen gewenst is.

Ten slotte verdient de randstedelijke verzorging aandacht.

Sinds 1976 functioneert, als enige grootstedelijke omroep, voor groot Amsterdam de regionale radio-omroep STAD/Radio Amsterdam. De Omroepraad heeft, er indertijd voor gepleit dat naast één omroep per provincie de drie grote steden elk een eigen regionale omroep zouden krijgen. Deze steden zijn, alleen al naar bevolkingsomvang, in feite als een apar regio te beschouwen. Niet vergeten moet echter worden dat zij ook betekenis hebben voor de omliggende gebieden die op hun beurt weer tal van functies vervullen voor de stad. Er is veel voor te zeggen om de wisselwerking tussen stad en omliggende gebieden ook een weerspiegeling te laten vinden in de structuur van de regionale omroep.

Hoewel er dus zeker argumenten zijn om STAD in zijn huidige vorm te laten functioneren, zijn er ook argumenten om te pleiten voor een verruiming van het verzorgingsgebied van STAD. De behandeling van deze probleemstelling heeft naar de mening van de ondergetekende geen grote urgentie en zal naar zijn mening in samenspraak met het provinciaal bestuur en de gemeente Amsterdam moeten geschieden.

Over de financiering van de regionale omroep zijn de afgelopen jaren zee verschillende opvattingen gelanceerd.

Minister Van Doorn stelde zich, zoals in de inleiding reeds is aangegeven, in zijn Medianota op het standpunt, dat regionale (en lokale) omroep geheel door de regionale en lokale gemeenschap gefinancierd zou moeten worden. Minister Gardeniers pleitte in haar Nota regionale omroep voor een gedeelde financieringsverantwoordelijkheid tussen Rijk en provincie.

De Tweede Kamer nam bij de behandeling van deze nota een motie aan waarin gepleit werd voor de heffing van door provincies vast te stellen opcenten op de omroepbijdragetarieven ter dekking van de uitgaven voorzover deze niet door het Rijk werden vergoed.

Minister Gardeniers zegde toe de voor de uitvoering van deze motie benodigde wetswijzigingen te zullen voorbereiden.

De ondergetekende heeft gemeend deze voorstellen niet te moeten overnemen. De voorstellen leiden er toe dat de burgers voor een gelijksoortige voorziening zeer verschillende bedragen gaan betalen.

Als gevolg van de verschillen in de bevolkingsomvang per provincie zou de heffing van opslagen op de omroepbijdragen betekenen dat de hoogste opslag 5 tot 6 keer de omvang zou krijgen van de laagste opslag.

De ondergetekende acht dit principiëel onjuist en heeft daarom besloten deze variant van het principe van de gedeelde verantwoordelijkheid voor de financiering van regionale omroep niet verder in beschouwing te moeten nemen.

Daarmee zijn naar zijn mening echter alle mogelijkheden afgesneden om het principe van de gedeelde financieringsverantwoordelijkheid op een aanvaardbare wijze praktisch gestalte te geven.

Daarbij is de mogelijkheid van de invoering van reclame-uitzendingen ingecalculeerd. Met het huidige aantal regionale omroepen mag men t.a.v. de opbrengst daarvan geen hoge verwachtingen koesteren. Zelfs bij een landelijke bedekking met regionale omroep volgens de huidige opzet, zou de netto-opbrengst naar verwachting slechts circa f 7 mln. bedragen. De ondergetekende baseert zich hiervoor op de uitkomsten van een onderzoek dat in opdracht van de STER is uitgevoerd.

Het genoemde bedrag is niet voldoende om te voorzien in de voor de provincies nodige geldmiddelen voor de financiering van het voor hun rekening komende deel van de kosten van regionale omroep, zoals uiteengezet in de Nota regionale omroep van de ambtsvoorgangster van de ondergetekende.

De ondergetekende is van mening dat de financiering van de regionale omroep ten laste van de omroepmiddelen kan geschieden. Het streven is uiteindelijk te komen tot een landelijke bedekking van deze omroepvorm. In die situatie kunnen alle burgers van deze voorziening profiteren en is er uit dien hoofde geen beletsel meer om hen hiervoor in de vorm van de omroepbijdrageheffing te laten meebetalen.

De regionale omroep wordt reeds sinds 1945 op deze wijze gefinancierd. De ondergetekende is van mening dat er daarom geen bezwaar tegen behoeft te bestaan dit ook in een situatie waarin nog geen sprake is van een landelijke bedekking, de komende jaren te continueren. Omdat, zoals reeds werd opgemerkt, de te verwachten opbrengst van regionale radio-reclame gering is, is de ondergetekende van mening dat ook bij volledige financiering ten laste van de omroepmiddelen, er nauwelijks aanleiding is om deze financieringsbron aan te boren.

De ondergetekende heeft inmiddels besloten de financiering van STAD en SROB, nu de reserve regionale omroep vrijwel is uitgeput, onderdeel te laten zijn van de normale omroep-exploitatie. Bedoelde kosten zijn derhalve geïntegreerd in de meerjarenramingen van inkomsten en uitgaven over de periode 1983 tot en met 1986, zoals opgenomen in de Nota van toelichting bij het Besluit omroepbijdragetarieven 1983 (Stb. nr)

Zoals in par. 4 is uiteengezet zijn de marges voor de financiering van nieuwe ontwikkelingen op het terrein van de omroep zeer smal geworden.

De opbrengsten van de reclame-uitzendingen via de landelijke omroep kunnen redelijkerwijs niet meer worden vergroot en een nog sterkere afbouw van de Algemene Reserve dan thans is geraamd is onverantwoord. Een verdere verhoging boven de geraamde stijgingen van de omroepbijdragetarieven is evenmin gewenst.

Aan uitgaven voor regionale omroep is in 1982 een bedrag van f 20 mln à f 20,5 mln begroot. De verwachte exploitatie-uitgaven van STAD en SROB bedragen respectievelijk f 2,9 mln en f 2,7 mln. De kosten van de onder de paraplu van de NOS functionerende omroepen belopen op de begroting 1982 van de NOS f 11,5 mln.

Het betreft hier echter alleen de direct toewijsbare kosten.

Laatstgenoemd bedrag zou nog verhoogd moeten worden met een bedrag voor gedetacheerde programmatechnici (programmatechnici die door de NOS bij de regionale omroepen gedetacheerd zijn) en met een bedrag voor overheadkosten van door de NOS ten behoeve van de regionale omroepen verrichte diensten. Als gevolg van de begrotingssystematiek van de NOS is de juiste omvang van dit bedrag niet vast te stellen. Deze kosten kunnen geschat worden op f 1,5 à f 2 mln.

De regionale zenderkosten ten slotte zijn voor 1982 begroot op f 1,4 mln. Het betreft hier alleen de kosten van de regionale zenders, dus niet de kosten van landelijke zenders voor de tijd dat deze gebruikt worden voor uitzendingen van regionale programma's (van Radio Oost en de ROZ). Reeds is rekening gehouden met de ingebruikneming van enige nieuwe zenders.

Voor de berekening van de toename van de exploitatiekosten als gevolg van uitbreiding van het aantal regionale omroepen kan gebruik worden gemaakt van het gemiddelde van de exploitatiekosten van STAD en SROB, of wel een bedrag van f 2,8 mln.

Als de verzorging van het niet-stedelijke gebied van ons land kan worden gerealiseerd met een uitbreiding met 4 regionale omroepen, zal voor de financiering daarvan jaarlijks circa f 11,2 mln. nodig zijn. De uitbreiding van het aantal zenders zal voor het hier bedoelde gebied nog f 3,5 mln. boven de voor 1982 begrote bedragen vergen.

Als de financieringsbehoefte voor deze beperkte opzet geheel uit de omroepbijdragen zou moeten worden gedekt is hiervoor een verhoging van de tarieven nodig met circa f 3,50.

Er wordt op gewezen dat eveneens wenselijke zaken als de tweedeling van Radio Oost en Radio Noord en uitbreiding van de regionale omroep in de randstad hier nog buiten beschouwing zijn gebleven.

De ondergetekende is van mening dat in de gegeven situatie geen andere oplossing rest dan een temporerisering van de verdere ontwikkeling van de regionale omroep. Gegeven de ontwikkelingen voor de periode 1982 tot en met 1986, zoals uiteengezet in de Nota van toelichting bij het Besluit Omroepbijdragetarieven 1983, kan vóór 1987 geen verdere uitbreiding van regionale omroepvoorzieningen plaatsvinden. Omdat de meerjarenramingen van inkomsten en uitgaven van jaar tot jaar worden geactualiseerd, kan bij een eventuele gunstige ontwikkeling op het financieringsvlak wellicht een bijstelling plaatsvinden ten gunste van de regionale omroep. Gezien de slechte economische vooruitzichten mogen hiervan echter geen hoge verwachtingen gekoesterd worden.

Hoewel regionale ethertelevisie theoretisch tot de mogelijkheden behoort, is zij nooit tot ontwikkeling gebracht. Het is niet zo dat de ontwikkeling van regionale ethertelevisie niet zou passen in de doelstellingen van de overheid om de niet-landelijke omroep uit te bouwen. Veeleer moet hier gewezen worden op de beperkte middelen van de overheid die ertoe hebben geleid dat geen hoge prioriteit kon worden gegeven aan de ontwikkeling van dit medium. Bovendien is tot op heden ook nauwelijks gebleken dat er een substantiële behoefte bestaat aan deze voorziening.

Gelet op deze omstandigheid en rekening houdend met de beperkte financiële mogelijkheden van de overheid om richting te geven aan de ontwikkeling van de niet-landelijke omroep, zal in het beleid vooralsnog geen prioriteit worden gegeven aan de ontwikkeling van regionale ethertelevisie. Zij wordt dientengevolge in het kader van deze nota verder buiten beschouwing gelaten.

par. 7. Lokale omroep door middel van draadomroep-inrichtingen

Zoals in de inleiding reeds werd opgemerkt is de bekabeling van ons land reeds vergevorderd. De mogelijkheden van kabelnetten anders dan voor de doorgifte van omroepprogramma's, zijn reeds uit en te na besproken in vele publicaties en op symposia. De algemene opvatting is dat er zeer veel mogelijkheden zijn. Of dit ten aanzien van de wenselijkheden ook opgaat is echter een minder vaak gehoorde vraag. Er is bijvoorbeeld nog nauwelijks onderzoek verricht naar de prijs die consumenten zouden willen betalen voor de diverse diensten die via de kabel kunnen worden aangeboden.

Met betrekking tot de lokale omroep gaven de gehouden experimenten en de ervaringen nadien met de - oorspronkelijk - zes instellingen geen afdoende antwoord op de vraag of aan de ontwikkeling van lokale omroepen prioriteit moet worden gegeven. De conclusie van de ondergetekende uit de tijdens de experimentele periode (1975-1976) opgedane ervaringen is dat lokale omroep niet bij uitstek een instrument is gebleken om een bijdrage te leveren aan de algemene doelstellingen van het mediabeleid. Daarmee is echter niet aangegeven dat de lokale omroep niet zou mogen uitbreiden. Zo kan op het navolgende worden gezien.

De ondergetekende en diens ambtsvoorgangers hebben in de afgelopen jaren vele verzoeken van lokale omroepinstellingen bereikt om eenmalige uitzendingen via de kabel te mogen verzorgen alsmede verzoeken om meer regelmatig uitzendingen te mogen verzorgen.

De ondergetekende erkent tevens dat juist vanwege de kleinschaligheid een breed scala van uitvoeringsvarianten mogelijk is. De Lokale Omroep Goirle bijvoorbeeld is van zijn voortbestaan waarschijnlijk voor een belangrijk deel verzekerd door de enthousiaste steun van de bevolking. Een duidelijk participatie-element spreekt uit het grote aantal vrijwilligers dat aan de totstandkoming van de programma's meewerkt. Een lokale omroep in een middelgrote of grote stad kan echter vanwege de daar bestaande omgevingsfactoren tot de conclusie komen dat een andere organisatorische opzet nodig is en een geheel andere programma-formule.

Ook in tal van andere opzichten kan het "gezicht" van een lokale omroep verschillend zijn. Men kan bijvoorbeeld een keuze maken voor alleen radio-omroep, alleen televisie-omroep, of voor beide vormen.

Men kan bovendien kiezen voor een journalistiek programmabeleid dan wel voor een meer actie-gerichte opzet (mensen motiveren tot activiteit), of een programmabeleid dat gericht is op aspecten van welzijnsbevordering, w.o. educatie.

De ondergetekende is van mening dat ruimere mogelijkheden dan tot nu toe kunnen worden gegeven om de ontwikkeling van deze vorm van omroep gestalte te geven.

Het ligt naar de opvatting van ondergetekende niet op de weg van de rijksoverheid de ontwikkeling in financiële zin te ondersteunen. Het streven van de rijksoverheid zal ook niet gericht zijn op een landelijke bedekking met lokale omroep. Het is immers zeer de vraag of deze voorziening wel overal gewenst is. Het medialandschap is in ons land gelukkig zeer gevarieerd. De wenselijkheid van een aanvullende voorziening zal daarom steeds anders beoordeeld worden. In dit opzicht speelt ook de gevarieerdheid van de lokale en regionale pers een rol, alsmede de eventuele aanwezigheid van een regionale radio-omroep in de desbetreffende regio. Indien het streven niet gericht is op een landelijke bedekking of indien het niet waarschijnlijk is dat deze bereikt zal worden, is financiering uit de omroepmiddelen geen juiste methode omdat dan alle omroepbijdragebetalers meebetalen voor voorzieningen waar velen niet van kunnen profiteren. In dit opzicht is er dus een principiële andere situatie dan bij de regionale omroep, hetgeen dan ook het verschil in financieringsmethode rechtvaardigt. De bekabeling van ons land geschiedt in hoog tempo; het blijft echter zeer de vraag of ooit het gehele land bekabeld zal worden en daarmee aan een voorwaarde wordt voldaan om lokale omroep op landelijke schaal in principe mogelijk te maken.

De ondergetekende wijst er voorts op dat de afweging door de Rijksoverheid, of lokale omroep ter plaatse gewenst is en financiering daarvan daarom verantwoord is, voor de meer dan 800 gemeenten in ons land een ondoenlijke zaak is. De gemeenten verkeren overigens in een betere positie om zich een juist beeld van de ter plaatse bestaande behoeften en wensen te vormen.

Deze overwegingen leiden de ondergetekende naar de stelling dat de gemeentelijke overheden verantwoording dienen te dragen voor de financiering van lokale omroep. Op dit punt is er voor hem alle aanleiding

zich te scharen achter de veel geciteerde - en hier enigszins aangepaste - uitspraken in de Medianota van oud-minister Van Doorn, dat het nut van lokale omroep moet worden afgewogen tegen andere lokale prioriteiten en dat het zinvol is de lokale gemeenschap te confronteren met de offers voor de haar ten dienste staande voorziening.

De ondergetekende wijst er op dat deze aan de gemeenten toebedachte verantwoordelijkheid geen decentralisatie van een taak van de centrale overheid betekent. Gemeenten krijgen nu een mogelijkheid om zelf een keuze te maken ten aanzien van de wenselijkheid van een nieuwe voorziening voor de burgers. Een en ander leidt ook niet tot een plicht voor de gemeentelijke overheid om ten laste van de gemeentekas de volledige financiering van lokale omroep te regelen.

De ondergetekende is van mening dat naast de gemeentelijke algemene middelen en dotaties van particulieren als financieringsbronnen, de mogelijkheid kan worden geboden om reclame-boodschappen uit te zenden waarvan de netto-opbrengst kan worden aangewend voor de financiering van de lokale omroep. Hierop zal in een volgende paragraaf nader worden ingegaan. Tevens wijst de ondergetekende op de mogelijkheid voor gemeenten (mede) in de financiering te voorzien door middel van een aan de aangeslotene op het kabelnet op te leggen heffing.

De lokale omroep zou zich naar de mening van de ondergetekende niet behoeven te ontwikkelen binnen de huidige kabelnetstructuur waar momenteel slechts kabelnetten van lokale omvang zijn. Kabelnetten mogen ten behoeve van het overbrengen van de lokale radio- en televisieprogramma's worden gekoppeld, als daarmee een verzorgingsgebied wordt gerealiseerd dat de bestaande culturele en maatschappelijke structuur weerspiegelt. Ook het vergroten van het financiële draagvlak voor de lokale omroep is een aanvaardbaar argument voor een verruiming van het verzorgingsgebied.

Het verzorgingsgebied dient echter wel een lokaal karakter te behouden. Vanwege de grote verschillen in ons land ten aanzien van de criteria die een bepaald gebied als eenheid doen kenmerken is niet in termen van gebiedsomvang aan te geven wat de maximale omvang van het verzorgingsgebied mag zijn om nog te kunnen spreken van lokale omroep. Als leidraad voor de gedachtenvorming hierover wijst de ondergetekende voor de randstad op de gehanteerde indeling van Nederland in z.g. economisch-geografische gebieden of de indeling van Nederland in 80 nodale gebieden zoals te vinden is in de publicatie Bevolking der

gemeenten van Nederland van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De in genoemde indelingen aangegeven gebieden zijn buiten de randstad in een aantal gevallen van zodanige omvang dat zij als omroepverzorgingsgebied niet meer als lokaal aan te merken zijn.

De ondergetekende is van mening dat in die gevallen ter bepaling van het maximale verzorgingsgebied gedacht moet worden aan een gebied met een doorsnede van 10 à 15 kilometer.

Par. 8. De financieringsmiddelen voor de lokale omroep

In paragraaf 7 is al vermeld dat naar de opvatting van de ondergetekende de uitgaven voor lokale omroep kunnen worden gedekt door financiering ten laste van de gemeentelijke middelen, dotaties van particulieren, de mogelijke opbrengst van reclame-uitzendingen en heffingen van de op het kabelnet aangeslotenen.

Deze financieringsbronnen hebben elk hun voor- en nadelen.

Ten aanzien van financiering ten laste van de gemeentelijke algemene middelen is de ondergetekende van mening dat de wenselijkheid van een gedegen afweging van nut en offers ten aanzien van lokale omroep van zulk doorslaggevend belang is, dat tenminste voor een deel op deze wijze in de financiering moet worden voorzien.

Ten aanzien van dotaties van particulieren kan gesteld worden dat geen groot belang moet worden toegekend aan de potentiële opbrengst van deze financieringsbron. Evenmin mag men hoge verwachtingen hebben omtrent de mate van continuïteit van deze middelenstroom. Ten slotte zij er op gewezen dat de mogelijkheid altijd aanwezig is (en de controle daarop is moeilijk) dat bijdragen gegeven worden voor activiteiten die in de Omroepwet omschreven zijn als het dienstbaar zijn aan het maken van winst door derden.

Een zeer groot voordeel is echter dat gemeentebesturen bij de beoordeling van de appreciatie van de voorziening aan de omvang van de dotaties, bijvoorbeeld in de vorm van een lidmaatschapsbijdrage aan de lokale omroepvereniging, een goede graadmeter hebben.

Over de mogelijkheden om bij de inning van de vergoeding voor gebruik van de draadomroepinrichting ook een toeslag te heffen, waarvan de opbrengst bestemd is voor de financiering van lokale omroep, zij het volgende opgemerkt.

De kabeltarieven schommelen thans in de meeste plaatsen tussen de f 10,- en f 13,- (per maand), waarmee de prijs voor de ontvangst van de programma's thans niet veel afwijkt van de prijs voor de produktie en de uitzending van de programma's.

Als daarbij in beschouwing wordt genomen dat bij de aanleg van kabelnetten veelal van scherpe calculaties en beperking van de kosten is uitgegaan, mag geconstateerd worden dat het gebruik van een draadomroepinrichtingen voor de consument een relatief dure aangelegenheid is geworden.

Omdat de heffing van een vergoeding voor het aanbod van lokale omroepprogramma's in de praktijk zal worden ervaren als een verhoging van het kabelabonnement, zullen gemeenten zeer voorzichtig moeten zijn bij de exploitatie van deze financieringsmogelijkheid, omdat een te hoge opslag dan kan leiden tot opzeggingen, met een per saldo negatief resultaat.

Vanwege de rechtstreekse relatie tussen het nut van de aanvullende voorziening en de prijs daarvan, waarmee uitsluitend diegenen worden geconfronteerd die van de voorziening gebruik kunnen maken, acht de ondergetekende het echter van principiëel belang dat deze financieringsmogelijkheid ter beschikking staat.

Ten aanzien van de financiering van lokale omroep door middel van reclame-uitzendingen zij verwezen naar de volgende paragraaf waarin afzonderlijk op deze materie wordt ingegaan.

De ondergetekende is van mening dat ten aanzien van de wijze van financieren aan de lokale omroepinstellingen nadere eisen moeten worden gesteld, in de vorm van een verplichting om van meerdere financieringsbronnen gebruik te maken, hetgeen naar zijn mening bevordelijk zal zijn voor de continuïteit en de onafhankelijkheid van lokale omroepen.

als voorwaarde voor een aanwijzing als bedoeld in artikel 48 van de Omroepwet

Dergelijke bepalingen zouden in ieder geval de voorwaarde moeten bevatten dat lokale omroepinstellingen zich verzekeren van financiering van een deel van hun exploitatie uitgaven door bijdragen ten laste van de gemeentelijke algemene middelen. Gedacht wordt daarbij aan tenminste 10% van de exploitatie-uitgaven.

Aan de mogelijke opbrengsten van reclame-uitzendingen zullen beperkingen worden gesteld. Een te hoge financieringsbijdrage uit reclame-opbrengsten kan namelijk een gevaar voor de continuïteit opleveren vanwege de conjunctuurgevoeligheid van deze middelenbron. Ook de mogelijke consequenties voor het persbedrijf spelen bij deze beslissing een rol. De omvang van de reclame-zendtijd en de tariefstellingen zullen daarom aan beperking onderhevig zijn. Als maximum-grens denkt de ondergetekende aan 1/3, of eventueel 40% van de totaal voor lokale omroep benodigde middelen (bij de landelijke omroep voorziet de STER thans voor circa 1/4 in de financieringsbehoefte).

Par. 9 Lokale reclame-uitzendingen

Het is zeer moeilijk exacte gegevens of zelfs maar indicaties over de mogelijke opbrengsten van lokale radio- en televisiereclame te verschaffen, omdat hierover geen ervaringsgegevens bekend zijn.

De potentiële opbrengst is afhankelijk van de hoeveelheid reclamezendentijd en van de tariefstelling, die weer afhankelijk is van de publieksomvang en van de luister- en kijkdichtheid.

De huidige STER-tarieven bieden slechts gering houvast voor de schatting van de mogelijke tarieven op lokaal niveau. De STER houdt bij de vaststelling van haar tarieven rekening met de beluistering en de kijkdichtheid van de reclame-uitzendingen, waardoor de tarieven herleid kunnen worden tot een bepaald bedrag per tijdseenheid per 1000 luisteraars of kijkers.

Deze basistarieven zijn niet zonder meer toepasbaar op lokale omstandigheden, omdat de prijsstelling op de advertentiemarkt (gedrukte media) bij toenemend bereik (oplage) een degressief stijgende lijn laat zien. Een tariefstelling voor lokale radio- en televisieuitzendingen aan de hand van de landelijke STER-tarieven, leidt dan tot te lage tarieven, in vergelijking tot de advertentietarieven van de lokale pers. Hieronder is in twee voorbeelden een mogelijke berekening gegeven van de bruto-opbrengsten van lokale televisie- en radio-reclame. Daarbij is uitgegaan van een televisietarief van f 35,- per minuut per 1000 ingeschakelde toestellen (STER-tarief 1982; f 26,10) en een radio-tarief van f 0,09 per seconde per 1000 luisteraars boven de 12 jaar (STER-tarief 1982: ca. f 0,04).

Uitgegaan wordt van een verzorgingsgebied van 100.000 inwoners, waarvan 85.000 boven 12 jaar; het aantal televisie-ontvangers bedraagt 30.000.

Televisie

De omvang van de zendtijd is 4 maal 4 minuten per dag in 310 dagen per jaar; gemiddeld staat 10 % van de toestellen ingeschakeld;

$$\text{minuutprijs: } \frac{10}{100} \times \frac{30.000}{1000} \times f 35,- = f 105,-$$

$$\text{bruto-opbrengst: } 310 \times 16 \times f 105,- = f 520.800,-$$

Radio

De omvang van de zendtijd is 6 maal 60 seconden per dag in 310 dagen per jaar; de luisterdichtheid is gemiddeld 10%;

$$\text{minuutprijs: } \frac{10}{100} \times \frac{85.000}{1000} \times 60 \times f 0,09 = f 45,90$$

$$\text{bruto opbrengst: } 310 \times 6 \times f 45,90 = f 85.400,-$$

Van de genoemde bedragen dienen nog kosten voor bureaukortingen (15%) en bedrijfskosten voor de exploitatie van de reclamezendentijd te worden afgetrokken.

De ondergetekende is van mening dat de exploitatie van lokale reclamezendtijd in handen van de STER dient te worden gegeven. Voor de introductie van lokale reclame hoeft dan niet op wetswijziging te worden gewacht, hetgeen wel nodig zal zijn bij iedere andere constructie. Een voordeel is bovendien, dat de STER reeds een ruime ervaring en know how heeft op dit gebied.

De ondergetekende is voorts van mening dat reclame-uitzendingen rond de lokale omroepprogramma's uitsluitend lokale reclame-uitingen dienen te bevatten. Indien deze reclame-uitzendingen voornamelijk boodschappen van landelijke adverteerders zouden bevatten, zou dit ten koste gaan van de mogelijkheden voor lokale adverteerders, op wie dit reclamemedium bij uitstek toegesneden is.

Een ander nadeel zou zijn dat er een derving van inkomsten van de landelijke STER-uitzendingen mogelijk is, hetgeen een ongewenste druk op de stijging van de omroepbijdragetarieven doet ontstaan.

De vreemde situatie zou dan kunnen ontstaan dat de introductie van lokale reclame, bedoeld om de lasten van lokale omroep voor de burger te verlichten, er toe zou leiden dat de burger, via verhoging van de omroepbijdragetarieven, alsnog die lasten te dragen zou krijgen.

Ten aanzien van datgene wat als lokale reclame kan worden aangemerkt zullen nadere regelen worden gesteld, waarbij de ondergetekende overigens wel definiëringsproblemen verwacht. Dat de STER de exploitatie van lokale reclamezendtijd ter hand gaat nemen is daarvoor van bijkomend belang, omdat het zich laat aanzien dat een dergelijke regeling door toetsing aan de praktijk pas een definitieve vorm kan krijgen, waarbij van de STER de nodige objectieve medewerking kan worden verwacht.

Een bespreking van de mogelijkheden van lokale reclame-uitzendingen via radio en televisie zou niet volledig zijn zonder daarbij de mogelijke consequenties voor de pers te bespreken. Zoals van verschillende zijden reeds naar voren is gebracht, zal de invoering van lokale reclamezendtijd kunnen leiden tot vermindering van advertentie-omzetten bij de pers. De Persraad en betrokken persorganisaties hebben bij herhaling op de te verwachten negatieve gevolgen van invoering van lokale reclame voor de lokale en regionale pers gewezen.

Een voorspelling van het kwantitatieve effect is echter onmogelijk. In de eerste plaats moet daarvoor gewezen worden op de omstandigheid dat niet bekend is in welke mate en in welk tempo de ontwikkeling van lokale omroep zal gaan plaatsvinden. Er zij op gewezen dat lokale omroep slechts voor een deel uit reclameopbrengsten gefinancierd zal mogen worden en dat dus - zeker in de huidige tijd - de financieringsproblematiek daarmee nog niet een eenvoudige zaak is geworden.

Doordat de introductie van lokale reclame-uitzendingen geografisch en in de tijd gespreid zal plaatsvinden, behoeft een abrupte inkomstenderving voor de pers op landelijkschaal, zoals bij de introductie van de landelijke STER-uitzendingen, niet te worden verwacht. Daarmee is niet gezegd dat schade als gevolg van derving van advertentie-inkomsten niet zal optreden.

Omdat de lokale reclame-uitzendingen alleen reclame mogen bevatten van lokale adverteerders en gericht moeten zijn op het lokale publiek, zal de mogelijke derving van advertentie-opbrengsten zich vrijwel alleen voordoen bij de regionale en lokale pers. De ondergetekende is van mening dat de gemeentebesturen bij hun beslissingen ten aanzien van lokale omroep zich terdege ervan dienen te vergewissen dat hun beslissing zal leiden tot uitbreiding van het informatieaanbod en niet tot het geleidelijk inruilen van een persvoorziening voor een omroepvoorziening.

Bij de aan de minister van CRM voor te leggen aanvragen om in de financiering van lokale omroep te mogen voorzien door middel van reclameuitzendingen zal daarom een rapportage moeten worden voorgelegd over de informatie-voorziening in het desbetreffende verzorgingsgebied, waarin op volledige en (controleerbaar) juiste wijze de opvattingen van de in dat gebied opererende persorganen is weergegeven. Indien voor de minister van CRM gerede twijfel ontstaat, of de introductie van lokale reclame-uitzendingen niet zal leiden tot zodanige aantoonbare schade dat voor een vermindering in de pluriformiteit van de bestaande berichtgeving moet worden gevreesd, kan de ondergetekende besluiten, de omvang van de gewenste reclamezendtijd voor bijvoorbeeld een periode van twee jaar te beperken. Op deze wijze kan inzicht worden verkregen in de aard en de omvang van de veronderstelde substitutie-effecten.

In het verleden is vaak de stelling geponeerd dat, indien reclame-uitzendingen rond de omroepprogramma's zouden worden toegestaan, het pers-bedrijf in de gelegenheid gesteld zou moeten worden eveneens programma's te verzorgen en daarbij reclamezendtijd te mogen exploiteren. Door alle voorgaande regeringen is deze stelling afgewezen als zijnde onverenigbaar met de uitgangspunten van ons omroepbestel. De pluriformiteit van de berichtgeving zal immers het meest verzekerd zijn, indien omroep en pers in organisatorisch opzicht vrij tegenover elkaar kunnen staan. Ook de ondergetekende deelt deze opvatting. Het voorgaande overwegende moet toch worden geconcludeerd, dat, hoewel met de toewijzing van zendtijd voor lokale radio- en televisiereclame de nodige voorzichtigheid betracht zal worden, voor de lokale en regionale pers zich een nieuwe situatie voordoet in zoverre zij een concurrent op de lokale en regionale advertentiemarkt erbij krijgt. Omdat deze ontwikkeling op korte termijn in bepaalde gevallen zal kunnen leiden tot een aantasting van de exploitatiebasis van bepaalde lokale en regionale persorganen - en daarmee indirect zou kunnen leiden tot een bedreiging van de verscheidenheid van de lokale en regionale persmedia - is de ondergetekende tot

zou zijn, indien de conclusie gekomen dat het redelijk / aan de lokale en regionale tot invoering van pers een financiële compensatie ter beschikking te stellen uit de lokale omroep-reclame zou opbrengsten van de lokale omroepreclame. worden besloten, Deze compensatiebedragen zullen als een tijdelijke maatregel worden geïntroduceerd om de lokale en regionale pers gedurende deze nader vast te stellen periode de gelegenheid te geven zich aan te passen aan de nieuwe situatie waarin zij door de invoering van lokale omroepreclame komen te verkeren. Een nadere regeling van de hier voorgestelde maatregel zal worden opgesteld. Uitgangspunten daarvan zullen in elk geval zijn dat alleen de ter plaatse verschijnende dag- en nieuwbladen (met uitzondering van de landelijke dagbladen) voor de regeling in aanmerking komen. Naar de mate waarin zij door de invoering van de lokale omroepreclame schade hebben geleden, zullen deze persorganen compensatieuitkeringen ontvangen voor een jaarlijks totaalbedrag van maximaal 40% van de netto reclame-opbrengsten van de lokale omroep.

Van de zijde van de pers heeft de ondergetekende een voorstel bereikt om bij wijze van experiment toestemming te verlenen voor grafische programma's via de draadomroep-inrichtingen. In de volgende paragraaf worde hierop nader ingegaan.

par. 10. Grafische nieuwverzorging door de pers

De verlangens van de lokale en regionale pers om op enigerleed wijze te participeren in de gebruiksmogelijkheden, die de kabel biedt, verdienen serieuze aandacht, als het gaat om vormen van informatievoorziening die in het directe verlengde liggen van de eigenlijke werkzaamheden van de pers. Hiermee wordt bedoeld op informatieverstrekking die gekenmerkt wordt door een grafische vormgeving.

Van de zijde van de pers heeft de ondergetekende het voorstel bereikt om bij wijze van experiment toestemming te verlenen voor een lokale "kabelkrant", uit te zenden op een niet of nauwelijks gebruikt kabelkanaal, waarop op vaste tijdstippen nieuws van voornamelijk plaatselijk karakter wordt verstrekt. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van elektronische tekstverwerkingsapparatuur, die bij een groot aantal krantenredacties tegenwoordig in gebruik is. Samenstelling, redactie en exploitatie van een dergelijke "kabelkrant" zou in handen gegeven kunnen worden van een plaatselijk persorgaan of - waar meerdere kandidaten zijn - aan een samenwerkingsverband van plaatselijke persorganen. Een kabelkrant zou gefinancierd kunnen worden uit de opbrengst van reclameboodschappen, eveneens in grafische vorm.

De ondergetekende is van mening dat, anders dan bij wensen om in de exploitatie van radio- en televisie-reclame te participeren of om als zendgemachtigde toegang tot de omroep te krijgen, deze specifieke vorm van omroep een niet onlogische voortzetting van de bestaande activiteiten van de pers in een nieuwe vormgeving en met gebruikmaking van een voor de pers nieuw verspreidings- en weergave medium zou betekenen. De ondergetekende is voorts van mening dat bij deze vorm van voortzetting van de activiteiten van de krant langs elektronische weg de gewenste duidelijke onderscheiding tussen persbedrijf en omroep gehandhaafd blijft. De ondergetekende tekent daarbij aan dat er wel sprake is van omroep in de zin der wet.

Onder nader te stellen voorwaarden is de ondergetekende bereid om toestemming te verlenen voor enkele experimenten met een dergelijke lokale "kabelkrant". Deze voorwaarden zullen onder meer moeten garanderen, dat:

- aan de eis van grafische vormgeving (d.w.z. met cijfers en letters) strikt de hand wordt gehouden teneinde "branchevervaging" te voorkomen;

- tussen het aantal redactionele "beeldpagina's" en het aantal reclameboodschappen een redelijke, nader vast te stellen, verhouding zal ontstaan;

Omdat deze mogelijkheden door de ondergetekende met name met het oog op de toekomst en de wellicht daarin opdoemende problemen voor de pers zijn opgenomen, wil de ondergetekende in overweging nemen om te bepalen dat, als voor deze vorm van omroep levenskansen blijken te bestaan, een bepaald percentage van de opbrengst ten goede zal komen aan het Bedrijfsfonds voor de Pers. De zorg voor het behoud van de pluriformiteit in de nieuwsvoorziening is weliswaar in de eerste plaats een zorg van de overheid, maar dat betekent niet dat het persbedrijf geheel zou kunnen afzien van de behartiging van de belangen die op dit punt voor het persbedrijf zowel als voor de burgers parallel lopen. Een vorm van een solidariteitsbijdrage ten behoeve van de economisch zwakkere of bedreigde persorganen acht de ondergetekende daarom niet bij voorbaat misplaatst.

Bij gebleken succes van een kabelkrant ware voorts te denken aan een verdere uitbouw van "kabelkrant" tot "kabeltekst-systeem" waarbij op een wijze vergelijkbaar met Teletekst op een vrij kabelkanaal een aanzienlijk groter informatiebestand (enkele tienduizenden beeldpagina's) permanent ter beschikking van het publiek kan worden gesteld. Op deze bijzondere gebruiksmogelijkheid van de kabel is ondergetekende voornemens nader in te gaan in het kader van de Medianota welke in 1983 zal worden uitgebracht.

par. 11. Amateur-omroep

In de inleiding is reeds melding gemaakt van het bestaan van een groot aantal etherpiraten. Getalsmatig is het aantal radio-piraten van groter belang dan het aantal televisiepiraten, welke laatste groep echter de laatste jaren de meeste publiciteit opeiste. De bestijding van deze fenomenen is een voortdurende zorg voor de overheid. De vorige staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat heeft een interdepartementale werkgroep ingesteld om een rapport uit te brengen over "kabeltelevisiepiraten".

Op advies van deze werkgroep is recentelijk een doorgifte-verbod van illegale uitzendingen afgekondigd. Ook de intensivering van de werkzaamheden van de Opsporingsdienst Clandestiene Zenders van de Radiocontroledienst begint haar vruchten af te werpen.

In de komende jaren zal de personeelsbezetting van deze dienst verder worden uitgebreid om beter het hoofd te kunnen bieden aan de piraterij. Door de uitspraak van de Hoge Raad van 30 oktober 1981 is de televisiepiraterij niet onaanzienlijk teruggedrongen.

Daarbij uitdrukkelijk stellende dat de illegale praktijken niet kunnen worden getolereerd en dat het bestrijdingsbeleid zal worden gecontinueerd is de ondergetekende wel van mening dat moet worden stil gestaan bij de achtergronden van het fenomeen radio-etherpiraterij. Een belangrijke aanleiding daarvoor is niet alleen het grote aantal illegale zenders, maar ook het aanzienlijke luisterbereik. Door de afdeling Kijk- en Luisteronderzoek van de NOS is onderzoek verricht naar de beluistering, waarvan de resultaten zijn neergelegd in de publikatie Radiopiraten en hun publiek (NOS, 1981).

Door het publiek wordt het illegale uitzenden veelal niet als een probleem ervaren, zolang de uitzendingen geen storingen veroorzaken. Een deel van het publiek stelt de illegale programma's op prijs, vooral het nederlandsstalig muziekaanbod. Illegale radio voorziet kennelijk in een behoefte waaraan de reguliere omroep niet voldoet.

Over de beweegredenen om illegaal uit te zenden is weinig of niets bekend. Dat dit als een interessante en spannende wijze van vrijetijdsbesteding wordt ervaren en als zodanig wellicht de belangrijkste drijfveer voor het beoefenen van de etherpiraterij is, acht de ondertekenaar waarschijnlijk. Commerciële overwegingen spelen in een aantal gevallen zeker wel een rol, maar bij radio speelt dit waarschijnlijk in mindere mate.

Alhoewel kleinschaliger vormen dan de landelijke omroep in casu de regionale en meer nog de lokale omroep, meer mogelijkheden in zich hebben om de per streek verschillende behoeften te kunnen vervullen en een nauwe band met het publiek te onderhouden, mag toch niet verwacht worden dat daarmee een "omroepcultuur" geschapen kan worden als thans op illegale wijze ontstaan is.

Evenmin als de overheid zich een oordeel aanmeet over het gebodene door de reguliere omroep, zomin hoort zij de inhoud van de illegale programma's aan een waarde-oordeel te toetsen.

Naar de mening van de ondergetekende is de omvang van de etherpiraterij aan zowel de produktie- als de consumptiekant thans zodanig dat de overheid redelijkerwijs niet meer kan volstaan met alleen een verbod op het illegaal uitzenden en het vervolgen van overtredingen daarop.

Het logisch gevolg van deze stelling moet dan zijn dat de overheid naar wegen gaat zoeken om op wél legale wijze radio-uitzendingen via de ether met een vergelijkbaar programmatisch karakter van de huidige piraten voor het publiek te doen verzorgen.

Naar de mening van de ondergetekende zou hiervoor een oplossing geboden kunnen worden door een deel van de fm-radioband te bestemmen voor een vorm van ^{zgn. vrije} amateur-radio-omroep*. Een knelpunt hierbij vormt echter de beschikbare frequentieruimte. Bij de komende Regionale Administratieve Radio Conferenties (voor Regio 1, d.w.z. Europa en Afrika) in augustus 1982 en in 1984, waarbij de herplanning van de tot 108 MHz uitgebreide fm-radioband aan de orde is, zullen pogingen ondernomen worden om, naast de verwezenlijking van de wensen op het gebied van uitzend-faciliteiten voor de landelijke en regionale omroep, een deel van de band te doen reserveren voor omroep met zenders met zeer kleine vermogens. De ondergetekende wijst er op dat het welslagen van zo'n voorstel afhankelijk is van de mate van acceptatie door de andere landen. In het buitenland reageert men vooralsnog verdeeld op eerder gedane suggesties om frequentieruimte voor deze doeleinden te reserveren. Het zal duidelijk zijn dat de ondergetekende geen definitieve toezeggingen kan doen op dit punt en dat het resultaat van internationaal overleg moet worden afgewacht.

Voor de uitvoering van dit plan denkt de ondergetekende thans aan een reservering van een deel van de fm-radio-band ter grootte van 1 à 1,5 MHz. Indien dan gebruik wordt gemaakt van zenders met een vermogen tot ^{maximaal} 100 Watt, hetgeen een verzorgingsgebied met een straal van circa 8 kilometer mogelijk maakt, zullen in ons land vele zenders kunnen functioneren. Het is sterk afhankelijk van de precieze uitkomsten van het internationaal overleg en van tal van technische factoren, hoeveel zenders exact kunnen worden opgericht.

Een reservering van een groter deel van de beschikbare frequentieruimte zal zeker niet mogelijk zijn omdat dan de voorzieningen voor de landelijke en de regionale omroep in de knel komen.

Het aantal eventueel te realiseren zenders van gering vermogen is aanzienlijk minder dan het huidige aantal illegale zenders, zodat er met een schaarsteprobleem en daarmee met de nodige regulering rekening zal moeten worden gehouden. De mogelijkheden om e.e.a. te realiseren, zullen nog nader worden onderzocht.

Omdat de nodige frequentie_ruimte naar verwachting eerst na 1935 voor o land beschikbaar kan komen, is er geen mogelijkheid een en ander op korte termijn te realiseren.

Overigens zal voor de invoering van deze beleidsvoornemens een wijziging van de Omroepwet nodig zijn.

Omdat het hier geen voorstel voor de korte termijn kan betreffen, geeft de ondergetekende er de voorkeur aan hier eerst het principe van amateur-omroep aan de Kamer voor te leggen en thans nog niet met een uitgewerkt voorstel te komen. Voor een beoordeling daarvan geeft de ondergetekende nog de navolgende globale beleidsuitgangspunten.

Amateur-omroep moet zo veel mogelijk een betaalbare zaak blijven.

De apparatuur dient wel te voldoen aan door het Staatsbedrijf der PTT nader te stellen normen en installatievoorschriften. Gebruik moet worden gemaakt van een door het Staatsbedrijf aan te wijzen opstelplaats en frequentie, in verband met een dan mogelijke efficiënte planning.

In verband met het beperkte aantal frequenties zal samenwerking tussen programma-producenten nodig zijn.

De ondergetekende denkt daarbij aan een organisatie met rechts-persoonlijkheid in de vorm van een vereniging of stichting.

De instelling mag uitsluitend ten doel hebben radio-uitzendingen te verzorgen. Het doen van reclame-uitzendingen zal niet worden toegestaan, noch mogen de uitzendingen dienstbaar zijn aan het maken van winst door derden.

Toestemming voor het verzorgen van de programma's zal middels een machtiging worden gegeven door de minister van CRM. Indien vanuit eenzelfde gebied meer aanvragen binnen komen dan er voor dat gebied frequenties gereserveerd zijn, zullen geen machtigingen worden verstrekt dan nadat tussen die aanvragers overeenstemming is bereikt over een vorm van samenwerking.

Ter waarschuwing zij hier opgemerkt dat, in afwachting van de inwerkingtreding van een regeling als hier aangekondigd is, het beleid ten aanzien van etherpiraten onverkort gehandhaafd blijft. De noodzaak tot handhaving van de ordening van het ethergebruik staat iets anders nu en voor de toekomst niet toe.

* Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat met deze term niet de door de I.T.U. erkende amateurdienst wordt bedoeld.

par. 12. Gemeentelijke voorlichtingsprogramma's

De ondergetekende is meermalen benaderd met de suggestie om toe te staan dat gemeenteraadsdebatten worden overgebracht via draadomroepinrichtingen op een vergelijkbare wijze als thans geschiedt met de openbare beraadslagingen van de Tweede Kamer.

Gemeenteraadsdebatten (en overigens geldt dit natuurlijk ook voor de beraadslagingen van Provinciale Staten), kunnen in principe natuurlijk ook via zenders worden uitgezonden, maar dit stuit op praktische problemen. Het huidige aantal zenders en (ook rekening houdend met de uitbreiding van de fm-radioband) het toekomstig mogelijke aantal zenders is niet toereikend voor een dergelijke veelheid van programma's. Ook uit een kosten oogpunt is een voor dit doel aparte zendervoorziening niet het meest gereede verspreidingsmiddel.

De ondergetekende is van mening dat er geen bezwaren zijn tegen het overbrengen van gemeenteraadsdebatten via de plaatselijke draadomroepinrichting. Dit zou uit een oogpunt van informatievoorziening over de politieke besluitvorming naar de mening van de ondergetekende zelfs aan te bevelen zijn. Individuele toestemming kan hiervoor worden verleend aan de raden van de gemeenten op grond van artikel 48, vijfde lid, van de Omroepwet. Tevens kan gedacht worden aan een regeling, vergelijkbaar met die voor het verspreiden van de Tweede Kamer-debatten. Naast gemeenteraadsdebatten kan ook worden gedacht aan het overbrengen van een gemeentelijk voorlichtingsprogramma via de kabel. Een dergelijk programma zou kunnen bestaan uit gemeentelijke mededelingen en voorlichting. Zo'n programma zou zich dan tot de overige omroepprogramma's moeten verhouden zoals in de huidige situatie reeds de gemeentelijke voorlichtingsperiodieken staan tot de lokale pers.

De omvang van de gedrukte mededelingen en voorlichting is in vele gemeenten thans reeds zeer groot en dus kostbaar. In kleinere gemeenten is men voor het doen van mededelingen geheel afhankelijk van de daar aanwezige kranten met soms veel grotere verzorgingsgebieden en daarmee verband houdende plaatsingskosten en komt men aan voorlichting anders dan het geven van mondelinge of schriftelijke inlichtingen niet toe.

Daarbij komt nog dat in veel grotere steden het analfabetisme onder de daar wonende migranten groot en de actieve en passieve beheersing van de Nederlandse taal gering is, zodat met gedrukte mededelingen delen van de bevolking niet worden bereikt, terwijl het vaak om voor die groepen zeer relevante informatie gaat.

De ondergetekende is daarom van mening dat er voldoende aanleiding is om mogelijkheden te bieden voor het overbrengen van een gemeentelijk voorlichtingsprogramma via de kabel.

Toestemming voor het overbrengen van een gemeentelijk voorlichtingsprogramma zal daarom gegeven kunnen worden aan Burgemeester en Wethouders op grond van artikel 48, vijfde lid, van de Omroepwet.

De ondergetekende merkt nadrukkelijk op dat het niet in de bedoeling ligt toestemming te verlenen voor programma's met een opiniërende aard of met een politieke kleuring. Daarom zullen verdere regelen ten aanzien van een dergelijke aanwijzing worden gesteld. Binnen deze voorschriften zal het de gemeente vrij staan vorm en inhoud van haar programma's te bepalen.

Omdat ten aanzien van programma's die uit een samenvatting van gemeenteraadsdebatten bestaan geen regels te stellen zijn ten aanzien van de wijze van compilering en dus niet voorkomen zou kunnen worden dat als gevolg daarvan een politieke kleuring aan het programma wordt gegeven, kan de ondergetekende alleen toestemming geven voor het onverkort en gelijktijdig overbrengen van de gemeenteraadsdebatten.

Ten aanzien van gemeentelijke mededelingen is naar de opvatting van de ondergetekende geen nadere verduidelijking nodig.

Ten aanzien van voorlichtingsprogramma's stipuleert de ondergetekende dat de programma-onderdelen niet anders dan objectief verifieerbare feiten mogen bevatten en dat de programma-onderdelen alleen over zaken mogen handelen, die onderwerp van gemeentelijk handelen zijn.

par. 13. Ziekenomroepen en kerktelefonie

Ons land kent een groot aantal ziekenomroepen. Deze verzorgen programma's voor zieken en bejaarden in ziekenhuizen, verpleeginrichtingen en bejaardentehuizen d.m.v. een eigen draadomroep-inrichting (met behulp van speciale telefoonverbindingen). Thuis wonende zieken en bejaarden worden hiermee niet bereikt. Dit is niet toegestaan omdat de vrees gerechtvaardigd is dat anders de ziekenomroep uitgroeit tot lokale omroep. Kerkdiensten worden eveneens verspreid via telefoonverbindingen naar speciaal aangesloten particulieren. Gezien het karakter van deze laatste programma's bestaat de hiervoor genoemde vrees niet.

Denkbaar is dat in de toekomst dit soort programma's (ten dele) worden opgenomen in de programmering van een lokale omroepinstelling. Ook is het mogelijk dat zij i.p.v. via telefoonverbindingen via het kabelnet verspreid worden. Hiervoor zijn 2 varianten denkbaar. De programma's worden op een vrij kanaal via het open net overgebracht zodat iedere aangeslotene ze kan ontvangen. Nadeel hierbij is de hiervoor aangegeven mogelijkheid van uitgroei tot lokale omroepinstellingen.

Voor wat betreft kerkdiensten doet zich een selectieprobleem voor dat bij individuele telefoonaansluitingen niet bestaat. Verspreiding via het open net van deze programma's lijkt derhalve minder gewenst. Wel toelaatbaar is distributie van dergelijke programma's via het kabelnet t.b.v. degenen die deze speciaal wensen te ontvangen.

De omroepwet^(artikel 48) maakt immers onderscheid tussen programma's die voor het publiek zijn bestemd en andere programma's. De eerste categorie programma's valt onder de definitie van omroep in de zin van de wet. Met het publiek wordt bedoeld "allen die deze programma's wensen te ontvangen" en deze ook daadwerkelijk kunnen ontvangen enkel door het bezit van een ontvangtoestel. De andere programma's zijn programma's die niet voor het gehele omroeppubliek bestemd zijn. Deze programma's zijn bestemd voor een speciaal deelpubliek dat deze slechts door een extra inspanning kan ontvangen ("narrowcasting" i.p.v. "broadcasting"). Deze extra inspanning kan bijvoorbeeld bestaan uit het betalen van een prijs voor een abonnement op een bepaald programmapakket en/of de installatie van speciale apparatuur. Dergelijke programma's vallen niet onder het begrip "omroep in de zin der wet."

Op grond van art. 48, vijfde lid van de Omroepwet zou de ondergetekende in overeenstemming met de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat een vergunningenstelsel kunnen ontwikkelen voor wat betreft het gebruik als hier omschreven van een kabelnet door ziekenomroepinstellingen. De ondergetekende wijst er echter op dat slechts enkele kabelnetten in ons land reeds nu voor een dergelijk gebruik geschikt zijn. Voor de korte termijn biedt deze oplossing daarom geen echte mogelijkheden voor ziekenomroepinstellingen. Mutatis mutandis geldt dit ook voor kerktelefonie.

Een meer realistische mogelijkheid ziet de ondergetekende derhalve in een benadering waarbij lokale omroepinstellingen naast de eigen programmering aandacht geven aan een public-access formule.

In deze vorm zou bij de aanwijzing van lokale omroepinstellingen bepaald kunnen worden dat naast het lokale omroepprogramma "kabeltijd" beschikbaar wordt gesteld voor ziekenomroep of kerkuitzendingen, waarvan de verantwoordelijkheid voor de vorm en de inhoud voor rekening van de lokale omroepinstelling komt.

De ondergetekende is van mening dat de constructie waarbij de lokale omroepinstelling als paraplu-instelling functioneert voor programma's ten behoeve van kerkuitzendingen en programma's van ziekenomroepen, in de praktijk bevredigend kan werken. Hij is van mening dat een definitieve mening gegeven kan worden nadat in de praktijk ervaringen zijn opgedaan.

Daarom zal niet eerst een vergunningenstelsel worden ontworpen langs de aangegeven lijnen, maar wordt gedacht aan een opzet waarbij eerst op enkele plaatsen ervaring wordt opgedaan met deze vorm van samenwerking.

Paragraaf 14. Zendtijd t.b.v. minderheden

In Nederland leven \pm 500.000 leden van minderheidsgroeperingen waarop het gecoördineerde minderhedenbeleid van de regering zich richt (zie in dit verband de concept-minderhedennota, uitgebracht in april 1981).

Jaarlijks groeit dit aantal door gezinshereniging en natuurlijke aanwas met \pm 30.000. Naast algemene achterstandskenmerken, met name op sociaal-economisch gebied, kenmerkt de positie van veel leden van minderheidsgroeperingen zich door een aantal specifieke achterstandskenmerken zoals: het veel voorkomende analfabetisme, onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal, de minder sterke rechtspositie van m.n. de Mediterraneanen, de discriminatie op huidskleur en op culturele verschillen.

Het genoemde minderhedenbeleid richt zich met name op het scheppen van voorwaarden om deze achterstandskenmerken te verminderen c.q. op te heffen.

De media kunnen hierbij een belangrijke rol spelen, in het bijzonder op een drietal terreinen t.w. voorlichting, educatie en relatieverbetering.

Veel leden van minderheidsgroeperingen hebben behoefte aan voorlichting waarbij gedacht kan worden aan voorlichting met betrekking tot regelingen, wetten, gewoonten, ontwikkelingen en nieuwsfeiten in Nederland.

Voorts zal informatie door en over minderheden aan de omringende samenleving kunnen leiden tot meer wederzijds begrip voor elkaars gewoonten en levenswijze.

Een van de belangrijkste mogelijkheden teneinde de achterstand van minderheden te verkleinen is het opzetten en aanbieden van educatieve programma's, waarbij de (lokale) radio en televisie een belangrijk instrument kunnen zijn.

Men kan hierbij o.m. denken aan onderricht in de Nederlandse taal en aan cursussen oriëntatie op de Nederlandse samenleving. Daar de participatie van de minderheden aan de samenleving en de relatieverbetering in eerste instantie lokaal gestalte moet krijgen, lijken de rol en de betekenis van de media vooral op het lokale vlak te liggen.

Voor de verschillende wijken van de steden kunnen programma's opgezet worden die primair tot doel hebben om de inburgering en wederzijdse aanpassing op dit niveau te bevorderen.

In het algemeen is het van groot belang dat de inhoud van de programma's nauw aansluit bij de directe leef- en ervaringswereld van de doelgroepen. Daarom verdient het aanbeveling dat de betreffende minderheidsgroeperingen zoveel mogelijk worden betrokken bij de totstandkoming van voor hen bestemde programma's.

De positie van de vrouwen onder de minderheden vraagt bijzondere aandacht. Vrouwen uit minderheidsgroeperingen verkeren vaak in een dubbel geïsoleerde positie. Enerzijds ondervinden zij belemmeringen om deel te nemen aan het sociale, economische en culturele leven in de Nederlandse samenleving. Anderzijds worden deze belemmeringen nog eens versterkt door de normen en waarden van de desbetreffende minderheidsgroeperingen waarvan zij deel uitmaken. Door taalproblemen, de verdeling van de gezinstaken en de eigen rolopvattingen komen veel allochtone vrouwen in geringe mate in contact met de Nederlandse samenleving. De audio-visuele media, in het bijzonder de lokale radio- en televisieprogramma's, kunnen derhalve een belangrijk instrument zijn om het isolement van deze groeperingen te doorbreken.

Ten aanzien van de (toewijzing van) zendtijd voor minderheden acht de ondergetekende de constructie waarbij de lokale omroepinstelling als paraplu-organisatie optreedt (deze gedachte werd in de vorige paragraaf reeds ontvouwd), de meest wenselijke.

Een en ander zal verder worden uitgewerkt door een in te stellen interne ambtelijke werkgroep.

pas. 15 Organisatie en toewijzing van zendtijd

De regering wenst bij de verdere uitbouw van de lokale en regionale omroep in beginsel uit te gaan van het bestaande wettelijke stelsel (i.c. de Omroepwet). Dit impliceert dat voor wat betreft de toewijzing van zendtijd vastgehouden zal worden aan de bestaande praktijk waarin de minister van CRM hiervoor verantwoordelijkheid draagt. Voor toewijzing van regionale etherzendtijd komt op grond van artikel 47 van de wet een tweetal instellingen in aanmerking, t.w. de NOS of een regionale omroepinstelling (representatieve culturele instelling). Het verzorgingsgebied van een regionale omroepinstelling of een "regionale NOS-omroep" kan variëren van een bepaald gewest tot een bepaalde streek of stad, hun uitzendingen dienen in het bijzonder betrekking te hebben op het gekozen verzorgingsgebied. Beiden kunnen zij zowel radio- als televisieprogramma's verzorgen, bovendien kunnen zij op grond van artikel 48, tweede lid (zowel oud als nieuw) "kabeltijd" toegewezen krijgen om hun programma's te verspreiden. De eisen die de wet aan een regionale omroepinstelling stelt, sluiten toewijzing van zendtijd aan commerciële instellingen (bijvoorbeeld de pers) uit.

De omvang van de zendtijd van de regionale omroep is thans beperkt. Zij varieert van gemiddeld circa 1 uur tot 3 uur per dag. Er zijn de eerstkomende jaren geen financieringsmogelijkheden voor een uitbreiding van de zendtijd. De omvang van de zendtijd is echter niet volledig afhankelijk van de beschikbare middelen. Ook de uitgangspunten van het programmabeleid zijn sterk bepalend voor de hoeveelheid zendtijd die met een gegeven budget kan worden gevuld.

De ondergetekende is van mening dat een soepele instelling moet worden gekozen bij eventuele aanvragen voor uitbreiding van zendtijd bij gelijkblijvende geldmiddelen. Een uniformiteit in de toewijzing van zendtijd aan de instellingen is immers minder van belang dan het optimaal tegemoet komen aan de wensen in de regio.

Toewijzing van "kabeltijd" voor lokale omroep kan geschieden op basis van artikel 48 van de wet. Een nadere uitwerking daarvan is gegeven in de zgn. Kerstbeschikking, die beperkt is tot experimenteel gebruik.

Bij een nieuwe regeling ten aanzien van de lokale omroep via de kabel dient de Kerstbeschikking derhalve ingetrokken te worden en waar nodig vervangen door een nieuw besluit, dat een aantal algemene bepalingen voor het gebruik van draadomroep-inrichtingen kan bevatten.

De juridische creatie van een instituut: "lokale omroepinstelling" is daarbij niet nodig, omdat zoals hiervoor gesteld ook regionale omroepinstellingen voor toewijzing van kabeltijd in aanmerking kunnen komen. Indien het daarbij gaat om een lokaal programma dient de "kabeltijd" toegewezen te worden aan een regionale omroepinstelling die een bepaalde stad/gemeente als verzorgingsgebied heeft.

Praktisch en naar spraakgebruik is dat een lokale omroepinstelling. Deze instelling kan natuurlijk ook etherzendtijd toegewezen krijgen indien dat gewenst en mogelijk is.

Ook is het denkbaar dat een regionale omroepinstelling wier verzorgingsgebied meer omvat dan één enkele gemeente als alternatief voor etherverspreiding "kabeltijd" wenst, hetgeen mogelijk is indien de kabelnetten binnen haar verzorgingsgebied gekoppeld worden.

Toewijzing van deze "kabeltijd" is eveneens o.g.v. artikel 48, tweede lid, mogelijk.

In dit verband dient nog besproken te worden welke rol landelijke omroepinstellingen bij de verzorging van regionale programma's kunnen spelen. Krachtens hun wettelijke taakstelling dienen deze zich bezig te houden met de landelijke binnenlandse omroep. Gezien de speciale wettelijke regeling voor de regionale omroep in artikel 47 van de wet komen zij, behoudens de NOS, derhalve niet voor de verzorging van regionale omroep in aanmerking. Ook lijkt het verlenen van ondersteunende activiteiten t.b.v. regionale omroepinstellingen niet zonder meer verenigbaar met hun taakstelling. Materieel bestaat er weinig bezwaar tegen het gebruik van faciliteiten en bestaande programma's van de landelijke omroep indien de regionale omroepen daar een beroep op doen. Er dient dan echter wel voor gewaakt te worden dat gelden, beschikbaar gesteld voor de landelijke omroep, niet via een achterdeur wegvloeien naar de regionale omroep.

Derhalve is er geen belangrijke rol weggelegd voor de landelijke omroepinstellingen in het kader van de regionale omroep noch via de ether noch via de kabel. Het is van belang dit laatste te onderstrepen aangezien o.g.v. artikel 48, tweede lid, landelijke omroepinstellingen toegang tot de kabel verleend kan worden, zonder dat daarbij aangegeven is voor welke programma's.

Gelet op de wetsgeschiedenis en het systeem van de wet is slechts bedoeld een alternatieve verspreidingsmethode van programma's open te stellen (kabel i.p.v. ether) voor de programma's van de landelijke omroepinstellingen. Nimmer is beoogd dat deze instellingen speciale programma's zouden gaan produceren t.b.v. kabelverspreiding naast hun reguliere programma's.

Voor wat de mogelijkheden van toewijzing van zendtijd betreft, wijst de ondergetekende nog op de navolgende overweging.

Een andere mogelijkheid is toewijzing van zendtijd aan de gemeente zelf of aan een commissie ex artikel 61 Gemeentewet. De gemeente cq. de commissie zou dan het bestuur van de lokale omroep voeren en of zelf de zendtijd kunnen vullen of herverdelen onder andere gegadigden. Aan dit stelsel kleven echter enkele zwaarwegende bezwaren.

Voorop dient te staan dat de redactionele onafhankelijkheid van omroepinstellingen gewaarborgd is; indien ^{echter} met bestuur door een artikel 61-commissie wordt uitgeoefend is onafhankelijkheid van de gemeentelijke overheid naar de mening van de ondergetekende onvoldoende verzekerd. Zou echter de gemeente of de commissie niet zelf de kabeltijd vullen doch slechts dienen als doorgeefluik dan betekent dit in feite dat kabeltijdtoewijzing door de gemeentelijke overheid geschiedt.

Een laatste meer praktisch bezwaar is dat realisering van deze optie wetswijziging vraagt, terwijl betwijfeld mag worden of een dergelijke wijziging zich wel verdraagt met de filosofie van de Omroepwet.

Bovendien is in het voorafgaande uiteengezet dat het de voorkeur heeft het nieuw te voeren beleid zoveel mogelijk te stoelen op de mogelijkheden die de bestaande wet reeds biedt.

Op grond van de voorgaande overwegingen is de ondergetekende tot de conclusie gekomen, dat zendtijdtoewijzing aan een commissie ex artikel 61 van de Gemeentewet / geen goede zaak is.

Toewijzing van etherzendtijd voor reclame kan o.g.v. artikel 20 alleen geschieden aan de STER. Ook na het inwerkingtreden van de "cursiefjes" in de wet is toewijzing van "kabeltijd" t.b.v. reclame-uitzendingen niet uitdrukkelijk geregeld. Aangezien onder de instellingen die zendtijd hebben verkregen ook de STER kan worden verstaan, is o.g.v. artikel 48, lid 2, toewijzing van kabeltijd t.b.v. reclame mogelijk aan de STER.

Toewijzing van reclame-"kabeltijd" aan andere instellingen (inclusief commerciële) is gezien de wettelijke bepalingen (niet dienstbaar zijn aan het maken van winst door derden) niet mogelijk. Toewijzing van etherzendtijd aan de STER voor regionale/lokale reclameboodschappen verdraagt zich met de wet aangezien op dit punt niet voorzien is in een speciale regeking zoals bij de regionale omroep. Wel zullen de statuten van de STER aan deze taakverruiming moeten worden aangepast. De wettelijke bepalingen t.a.v. reclame-uitzendingen bieden echter voldoende ruimte. Gezien het hierboven opgemerkte lijkt toewijzing van "kabeltijd" aan STER t.b.v. lokale/regionale reclameboodschappen meer problematisch. Een vergelijking tussen de STER en de andere instellingen die landelijke zendtijd hebben verkregen gaat echter in deze niet op, omdat de STER geen regionale equivalent kent in de wet hetgeen bij de omroeporganisaties wel het geval is. Toewijzing van kabeltijd aan de STER is derhalve mogelijk zonder precedentwerking t.o.v. de andere omroeporganisaties mits de statuten van de STER in die zin worden aangepast.

De Kijkdienst en de Luisterdienst, die thans alleen de programma's van de landelijke omroep volgen, zullen hun controle op de naleving van de Omroepwet uitbreiden met de lokale en regionale omroepprogramma's. De controle zal steekproefsgewijs geschieden. Een volledige controle is zeer arbeidsintensief en dus kostbaar. Bij een sterke toename van het aantal lokale omroepinstellingen zal dit des te sterker gelden. De controle zal ook uitgevoerd op de programma's van de lokale amateuromroep. Een steekproefsgewijze controle geschiedt reeds jaren bij de landelijke radio-uitzendingen. De ervaringen daarmee acht de ondergetekende bevredigend.

Omdat een dergelijke controle niet waterdicht is, zullen de instellingen verplicht worden gedurende een bepaalde periode, bijvoorbeeld een maand, geluids- en beeldbanden van de programma's te bewaren, zodat eventuele klachten van derden over programma's die niet zijn gecontroleerd, toch aan de hand van oorspronkelijk weergavemateriaal kunnen worden behandeld.

In het voorgaande is door ondergetekende aangegeven dat zoveel als mogelijk aansluiting zal worden gezocht bij het bestaande wettelijk stelsel.

Ook ten aanzien van de toewijzing van zendtijd voor regionale omroepinstellingen zal niet van deze beleidslijn worden afgeweken. De minister belast met het beleid ten aanzien van de omroep behoudt de verantwoordelijkheid hiervoor.

Zendtijd kan worden toegewezen aan regionale omroepinstellingen zoals aangeduid in de Omroepwet, artikel 47 en kan betrekking hebben - zoals hierboven reeds werd aangegeven - op het gebruik van de ether dan wel de kabel of beide. De belangrijkste voorwaarde die aan de regionale omroepinstellingen (in spe) gesteld zal worden is dat zij representatief moeten zijn voor de stad, de streek of het gewest waarop zij zich in hun programmering richten. Aan het verenigings- of stichtingsbestuur van de betrokken regionale omroepinstellingen wordt dus de eis gesteld dat het een evenwichtige afspiegeling inhoudt van de in de desbetreffende regio aanwezige maatschappelijke en culturele stromingen. Gelet op de omstandigheid dat het voor de verantwoordelijke minister moeilijk zal zijn te toetsen of de gegadigden voor zendtijdtoewijzing aan de voorwaarde van representativiteit voldoen, terwijl de lagere overheid (i.c. het betrokken gemeente- of provinciebestuur) in een betere positie verkeert om zich hierover een oordeel te vormen, ligt het meer in de lijn dat in voorkomende gevallen vanuit de rijksoverheid aan de desbetreffende lagere overheidsinstantie wordt verzocht dit aspect te onderzoeken en daarover een oordeel uit te spreken. Het ligt in het voornemen van ondergetekende niet eerder tot zendtijdtoewijzing te besluiten dan nadat het hiervoor bedoelde gekwalificeerde advies van de lagere overheidsinstantie door hem is ontvangen en kan worden betrokken in diens uiteindelijke besluitvorming over de aanvraag van de betrokken regionale (en lokale) omroepinstelling om in aanmerking

te komen voor toewijzing van zendtijd. Van dit advies zal alleen worden afgeweken onder bijzondere omstandigheden; de reden waarom zulks naar de mening van de minister van CRM noodzakelijk is, zal door hem nader gemotiveerd worden.